

Den moderne au pair-familien

**Omsorgsorganisering og dagligliv i
småbarnsfamilier med au pair**

Anne Charlotte Due

Mastergrad

Psykologisk institutt

Universitetet i Oslo

Mai 2011

Forord

Denne masteroppgaven er et delprosjekt tilknyttet en større kvalitativ, longitudinell undersøkelse ved NOVA (Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring), med tittelen: *Omsorgskarrierer og dagligliv for barn under tre år*. NOVA-prosjektet er en bredt anlagt studie av familier med forskjellig etnisk og klassemessig bakgrunn som følger barnet gjennom dets tre første leveår. NOVA-undersøkelsens mål er å studere hvordan foreldre ivaretar omsorgen for sine barn i samspill med andre omsorgsgivere, og hva slags dagligliv dette blir for barna. I min masteroppgave refererer jeg til NOVA-prosjektet som: *hovedprosjektet*.

Først og fremst vil jeg takke mine informanter: foreldrene, au pairene og personalet i barnehagen, for at dere kunne avse tid til å bli intervjuet, og at dere delte så rikelig av deres erfaringer og refleksjoner. Uten dere ville det ikke være mulig å skrive denne oppgaven.

Videre vil jeg få takke barnehagens styrer og eiere for deres innsats i hjelpen med å rekruttere informanter til masterprosjektet mitt, samt hyggelige og reflekterte samtaler rundt temaet: au pair i familien.

En stor takk rettes til min veileder Agnes Andenæs for konstruktive tilbakemeldinger, men også for oppmuntring til undring. Det var godt å få din hjelp til å løfte blikket, der jeg til tider kunne grave meg ned på mikronivå. Takk også til min bi-veileder Anita Sundnes.

Min kjære, kjære Thomas – uten deg hadde jeg aldri fullført en masterutdannelse, og jeg er deg evig takknemmelig for all din støtte og oppmuntring underveis i hele prosessen. En stor takk går også til våre to fantastiske jenter, Anniken og Bettina, for at dere har gitt meg masse kjærighet, og ikke minst forståelse, når det har vært arbeidsintensive perioder i forbindelse med oppgaven.

En generell takk til mine medstudenter for mange hyggelige og nyttige samtaler og innspill underveis i studieløpet, med en særlig takk til Anita og Charlotte – dere er skjønn!

Oslo, mai 2011

Anne Charlotte Due

Den moderne au pair-familien

Omsorgsorganisering og dagligliv i småbarnsfamilier med au pair

Anne Charlotte Due
Master i psykologi
Psykologisk institutt, Universitetet i Oslo
Oslo, mai 2011

Sammendrag

Masteroppgaven handler om hvordan familier med au pair, og med barn (1-3 år) som går i barnehage, organiserer omsorgen for barna. Oppgaven ser også på betydningen au pairen har for familien, og hva dette forteller om foreldrenes idealer for barnas liv. Informantene var norske foreldre i 30-40 årene, deres kvinnelige au pairer, samt førskolelærere fra barnas barnehage. Tolv kvalitative intervjuer (livsformsintervjuer) utgjør oppgavens empiri. Bronfenbrenners utviklingsøkologiske modell ble brukt til en kartlegging av hvordan au pairen kunne prege familien. Au pairene ble fortrinnsvis brukt til husarbeidsoppgaver, men inngikk ikke regelmessig i omsorgskjeden. Au pairen gjorde det mulig for foreldrene å fortsette sine yrkeskarrierer omtrent som før de fikk barn, uten at hjemmestandardene ble redusert. Resultatene ledet til videre analyser av foreldrenes fortellinger om henholdsvis parforholdet, familielivet og barnelivet, samt av au paires rolle. Resultatene viste blant annet at foreldrene gjerne vil fremstå som moderne og likestilte, men husarbeidet er likevel mors *ansvar*. Foreldrene vektlegger et familieliv der au pairen sørger for det praktiske, så de selv kan være sammen med barna i ulike aktiviteter utenom arbeidstiden. Barnehagen inngår i dagliglivet, og foreldrene er fornøyde med dens bidrag. Utover barnehage, vektlegger foreldrene eget samvær med barna, i rolige omgivelser. Barna presenteres for en livsform der de skånes for unødvendig ”støy”, og der foreldrene ikke vasker hus – det gjør andre kvinner. Resultatene gir et bilde av au pairen som betydningsfull i foreldrenes hverdagsorganisering, uten at hun inngår i familiens aktiviteter i særlig grad.

Innholdsfortegnelse

Innledning og teoretisk bakgrunn	1
Oppgavens siktemål	1
Relevant forskning	2
Au pair-institusjonen i Norge	3
Omsorgsorg for barn i et moderne velferdssamfunn	4
Kulturpsykologi og utviklingsforståelser	5
Bronfenbrenners utviklingsøkologiske modell (2005)	5
Sosial deltagelse og meningsskapende prosesser	6
Forskningsspørsmålene	9
Metode.....	10
Valg av metode for datainnsamling.....	10
Rekruttering og informanter	10
Utforming og gjennomføring av intervjuene.....	11
Transkribering	14
Analyseprosessen	14
Reliabilitet, validitet og generalisering.....	15
Etiske vurderinger	16
Resultater og diskusjon	17
Makrosystemet	17
Eksosystemet	21
Mesosystemet	24
Mikrosystemet	25
Fra Bronfenbrenner til meningsforståelser	29
Parforholdet	30
”Løsning” på utfordringen med arbeidsdeling	30
Rom for kjærestetid	34
Familielivet.....	36
Familielivet går på skinner	36
Hjemmet som en veldreven bedrift	37
Tilrettelegging av barnelivet.....	38
Tett foreldreoppfølging	39
Ro i hverdagen.....	42
Det store barneprosjektet.....	44
Avsluttende refleksjoner.....	45

Generalisering	46
Ikke den eneste måten å realisere sine idealer	47
Utviklings- og kulturpsykologisk perspektiv	48
Litteraturliste	51
Vedlegg 1: Godkjennelse fra NSD	55
Vedlegg 2: Informasjonsskriv til foreldrene	56
Vedlegg 3: Intervjuguide for foreldrene	59

Innledning og teoretisk bakgrunn

Det var en periode her i barnehagen hvor det var så mange au pairer at vi hadde au pair-kaffe. Bare for å bli kjent med, som jeg sa til deg tidligere også: "Who was Joy, who was Happy and who was Beauty and all these names" som jeg tror de brukte mens de var her. Og bare bli litt kjent med personen bak au pair-identiteten. Og vi hørte mange forskjellige historier, men det jeg syns var veldig hjerteskjærende, det var mange av dem som hadde barn hjemme på Filippinene. Også reiste de ut for å tjene penger på å passe andres barn, når de savnet sine egne barn og de gråt om natten. Og jeg synes det var så veldig, veldig trist at de ikke hadde mulighet til å komme litt oftere hjem til sine barn, som enten mormor passet, eller veldig ofte en tante. [...] Så den au pair-kaffen tror jeg var utrolig verdifull. Fordi jeg, og kanskje en til vartet dem opp litt, vi hadde alltid boller, og kaffe og te og sånt, og pratet med dem. Og jeg tror ikke de var så vant til det. Så deres egne følelser og lengsler og veldig ofte litt små vanskeligheter, og så blir de veldig i konflikt for de vil ikke protestere i familien sin, ikke sant, for hvor står jeg? Men jeg fortalte dem at, at jeg hadde taushetsplikt. Jeg fortalte hva taushetsplikt var, og at de kunne føle seg veldig trygge. Og de snakket seg imellom, ja. [...] Så jeg tror at, der kan du si at ulempen, kanskje man kan beskrive det som en ulempe, med den kultur som de kaller: it's very pleasing, they want to please. Og som er helt fantastisk. Men jeg tror det går på bekostning av dem selv, og at barna ikke har godt av det.

Utdrag fra et intervju med førskolelærer

I møtet med mine barns barnehage for noen år tilbake, møtte jeg et for meg nytt fenomen: filippinske au pairer som daglig fulgte vertsfamiliers barn i barnehagen. Her spiret min nysgjerrighet, og da jeg noen år senere skulle skrive min masteroppgave, tenkte jeg umiddelbart at jeg ville studere au pair-familier, og hva slags liv foreldre og barn lever i disse familiene. Jeg ble interessert i hvordan au pairen inngikk i den omsorgskjeden (Gullestad, 1979) som foreldrene bygger opp rundt barna sine, og prøve å forstå mer av både hva slags dagligliv det ble for barna, og hvordan vi kunne tenke rundt utviklingsmessige konsekvenser av å leve på denne måten.

Oppgavens siktemål

Foreldre i dag omgis av informasjon om hvordan deres barns interesser og omsorgsbehov best kan ivaretas via blant annet bøker, tidsskrifter, ukeblader, internett, aviser, TV og radio. En av Norges største aviser hadde for eksempel følgende overskrift på forsiden: "Best for ettåringer å være hjemme" (Iversen & Lien, 2009). Samtidig ser vi at det har vært en enorm økning i hvor mange barn under to år som går i barnehage (SSB, 2010). Men hvordan organiserer dagens foreldre omsorgen for sine små barn?

Jeg har gjennomført min masteroppgave som et delprosjekt tilknyttet NOVA-studien: *Omsorgskarrierer og dagligliv for barn under tre år*. NOVAs kvalitative, longitudinelle

prosjekt er en bredt anlagt studie av familier med forskjellig etnisk og klassemessig bakgrunn, der man følger barnet gjennom dets tre første leveår. Formålet med NOVA-undersøkelsen er blant annet å studere hvordan foreldre ivaretar omsorgen for sine barn i samspill med andre omsorgsgivere, og hva slags dagligliv dette blir for barna. I mitt delprosjekt vil jeg se nærmere på en bestemt type av familier med barn under tre år, nemlig familier som benytter barnehageplass og samtidig har au pair.

Den moderne au pair-familien er et forholdsvis nytt, men samtidig økende fenomen i Norge (Sollund, 2009, 2010). Det har blitt forsket på det å ha au pair i familien fra sosiologisk, kriminologisk og rettssosiologisk perspektiv. Derimot foreligger det ingen slik forskning fra et utviklings- og kulturpsykologisk ståsted, som i større grad setter barnet i sentrum. Innen et kulturpsykologisk perspektiv er man opptatt av hva som skjer i samfunnet nå, noe som er relevant for vår forståelse av barn og deres utviklingsbetingelser, der man forsøker å knytte forbindelseslinjer mellom den store og lille utviklingen (Haavind, 1987).

Relevant forskning

I denne oppgaven ønsker jeg å studere barns utviklingsbetingelser fra et utviklings- og kulturpsykologisk perspektiv, slik det er gjort av andre forskere (Andenæs, 1996; Gulbrandsen, 2006; Haavind, 1987; Ulvik, 2005). ”Utviklingspsykologi dreier seg om forandringer som bringer barnet ”fremover”, som gjør det større i psykologisk forstand” (Gulbrandsen, 2006, s. 13). Utvikling skjer ikke bare innen individet, slik mainstream psykologi er opptatt av, men også som en del av individets samspill med kulturen. Rogoff (2003, s. 11) mener ”mennesker utvikles gjennom deres endrede deltagelse i de sosiokulturelle aktivitetene i deres miljø, som også endres”. Sosial deltagelse er altså en viktig side ved utvikling, noe vi skal komme tilbake til.

Kulturbegrepet står sentralt i denne oppgaven. Ulvik (2005) betegner en kulturpsykologisk studie som en belysning av de komplekse relasjonene mellom personer og den kulturelle, historiske og sosiale sammenhengen de inngår i. Kulturpsykologi rommer inspirasjoner fra sosiokulturell teori, sosialkonstruksjonisme og poststrukturalistisk teori (Ulvik, 2005). Kultur kan defineres som et bestemt system av meningssammenhenger, et univers av mening som ordner og gir form til menneskelig erfaring og virkelighet (Solheim, 1990). Toverud og Thorsen (2002, s. 20) beskriver forholdet mellom mening i system og virksomhet slik:

Meningssystemene, som vi kaller kultur, og den *meningsskapende virksomhet*, som kulturens medlemmer deltar i, er to sider av samme sak. Denne helheten ser vi som ett av de knutepunktene der den gjensidige konstitueringen av person og samfunn trer tydelig fram. Etablerte meningssystemer befestes, utfordres og endres gjennom deltakernes handlinger og samhandling.

Når jeg viser til kultur forstått på denne måten, legger jeg altså til grunn at kulturen og dens meningssystemer er i stadig forandring, den kan ikke arves av neste generasjon som et ”ferdig produkt”. Derfor er det viktig med stadig ny forskning.

Au pair-institusjonen i Norge. Begrepet ”au pair” er fransk og betyr ”on equal terms” (Griffith & Legg, 1997), eller ”på like vilkår” som det kan oversettes med. Au pair-ordningen er ment å være en kulturutveksling, der au pairen bor hos en familie og blir behandlet som et familiemedlem. Au pairen kan jobbe inntil 30 timer per uke med lett husarbeid og barnepass, ikke kun en av delene, og kan ikke jobber utover dette selv mot ekstra betaling (UDI, 2010a). I tillegg skal de få dekket kost, losji, forsikring og norskkurs, samt motta minimum kr.4.000 i lommepenger per måned (ibid). På 1990-tallet endret den norske au pair-situasjonen seg, fra primært å være et senderland, til å motta au pairer fra hele verden, spesielt fra Øst Europa og Asia. I 2000 var det 277 registrerte au pairer i Norge, mens det per 1. juni 2010 var 2729 (UDI, 2010b). Nærmere 80 % av au pairene som fikk oppholdstillatelse i 2010, kommer fra Filippinene (UDI, 2010c).

I takt med den stigende au pair-innvandringen, har det de seneste årene vært økt fokusering på au pair-institusjonen i media. Flere nyhetsartikler og dokumentarprogrammer har tatt opp forhold ved au pair-ordningen - særlig au paires arbeidsforhold. Et av de seneste innslagene, fra februar i år, problematiserte de svenske praktikantenes (tilsvarer au pair) 40 timer lange arbeidsuker i norske vertsfamilier, med en timebetaling på ned mot 25 kroner (NRK, 2011). Et annet eksempel er beskrivelser av filippinske au pairer som utnyttes av norske familier som billig hushjelp til å gjøre det arbeidet foreldrene ikke har lyst eller tid til å gjøre (Dodson, 2006).

Au pair-ordningen har også blitt *forskningsmessig* belyst. NOVA-forskeren Sollund (2009) setter søkelys på filippinske au pairer i Norge som har barn i hjemlandet, og hva dette betyr for au pairene og deres barn. Hun finner at au pairene lever med en stor sorg over ikke å være med barnet sitt, men at de likevel migrerer grunnet økonomiske behov. Sollund (2010) har også sett på hvorfor norske foreldre ønsker au pair. Foreldrene forklarer at de gjerne vil ”outsource” husarbeidet, men ikke barneomsorgen. Likevel har de barna i barnehagen, og det er au pairen som følger barna til og fra barnehagen, noe Sollund betegner som et paradoks.

Det har også blitt gjennomført andre au pair-studier i Norge de siste årene (Bertelsen, 2007; Bikova, 2008; Hovdan, 2005). Dette er kvalitative studier basert på intervjuer med au pairer og/eller foreldre. Studiene beskriver hvordan au pair-livet er for dem som lever dette livet, og hva vertsforeldrene ønsker å oppnå ved å ha au pair. Forholdet mellom au pairene og vertsfamiliene beskrives som gode, men også som gjensidige avhengighetsforhold. Studiene viser at enkelte foreldre overlater barneomsorgen til au pairene, mens andre har barna i barnehage – da er det au pairene som leverer og henter. Det er familienes mødre som er ansvarlige for au pairen og hennes arbeidsoppgaver, mens kjønnslikhet mellom foreldrene oppstår ved at begge parter bidrar til familiens budsjett. Au pair-programmets kulturelle utbytte for au pairene beskrives som underordnet for de norske familiene.

Denne masteroppgaven ønsker å utvide fokus fra au pair-institusjonen som et forhold mellom arbeidstaker og arbeidsgiver, til å se nærmere på hva slags liv det blir for barna når foreldrene organiserer omsorgen som de gjør.

Omsorgsorg for barn i et moderne velferdssamfunn

Omsorg er i Norge både et privat og offentlig ansvar (Ellingsæter & Leira, 2004), og vi har en rekke offentlige ordninger som dels er rettet direkte mot barna, men de fleste mot foreldrene som er de som har hovedansvaret for barna. Særlig for de yngste barna er ordningen rettet mot foreldrene, og lønnete permisjonsordninger skal gjøre det mulig å kombinere lønnsarbeid med å ta vare på barna sine. Foreldre har krav på foreldrepenger i forbindelse med fødsel (under visse betingelser), og stønadperioden vil fra 1. juli 2011 være på 47 uker med 100 % lønnsdekning, eller 57 uker med 80 % lønnsdekning (NAV, 2011a). Far og mor har anledning til å dele store deler av permisjonen, likevel velger de fleste familier å la denne likestillingsmuligheten forbi ubrukt. De fleste kvinner tar ut hele omsorgspermisjonen (SSB, 2008), noe som styrker skjevfordelingen av omsorgsansvaret.

Innføringen av fedrekvoten i 1993, var et statlig tiltak for at far og barn skulle tilbringe mer tid sammen, fortrinnsvis de to alene. Håpet var det dette både skulle hjelpe til med å skape gode relasjoner mellom disse, og styrke fellesansvar og likestilling mellom mor og far. I 2005 var det 87 % av de fedrene som hadde rett til slik permisjon som benyttet seg av den, som den gang var på fire uker (SSB, 2006). Fedrekvoten har stadig blitt utvidet, og vil fra 1. juli 2011 være på 12 uker forbeholdt far (NAV, 2011a).

Da kontantstøtten ble innført i 1998, ble det blant annet begrunnet med å styrke foreldrenes valgfrihet i forhold til deres omsorgsløsninger for barn fra 1-3 år (i dag 1-2 år) (NAV, 2011b). Det har vært en nedgang i andelen som benytter kontantstøtten det siste tiåret,

og av dem som benytter dette tilbudet har også gjennomsnittlig uttaksperiode sunket (Bakken & Myklebø, 2010). Mødrenes arbeidsmarkedstilknytning er en viktig faktor når en ser på bruk av kontantstøtte: høytlønnede og høyt utdannede mødre benytter kontantstøtte i minst grad. Det er ingen forutsetning for å motta kontantstøtten at foreldre er hjemme, og den kan for eksempel brukes til å ha en au pair som passer barnet mens foreldrene returnerer til arbeid etter endt permisjon.

Tradisjonelt har mor hatt hovedomsorgen for barna (Haavind, 1987). I dag er de fleste mødre i lønnet arbeid, og dagens foreldre ønsker barnehageplass (Ellingsæter & Gulbrandsen, 2007). Den norske velferdsstaten har i økende grad satset på et styrket barnehetilbud, og fra 2009 trådte retten til barnehageplass i kraft, samtidig som oppholdsprisene ble kraftig redusert (Kunnskapsdepartementet, 2009). Staten mener satsing på barn er vesentlig i dagens samfunn, og anser barnehagen som en viktig del av barns utdanningsløp (ibid). I 2003 var den dekningsgrad på barnehager for 1-2 åringer på ca. 44 % (SSB, 2005). I dag er dette tallet økt til omlag 79 % (SSB, 2010).

Kulturpsykologi og utviklingsforståelser

Nedenfor vil jeg redegjøre for noen forståelsesmodeller og perspektiver på utvikling. Bronfenbrenners utviklingsøkologiske modell (2005) vil være et utgangspunkt, og fungerer som en metamodel for hele oppgaven.

Bronfenbrenners utviklingsøkologiske modell (2005). Jeg valgte å bruke Bronfenbrenner (2005) blant annet fordi han har et vidt blikk på barns utviklingsbetingelser. Jeg ville undersøke hvordan kulturen og individet preger hverandre ved å studere relasjonene mellom foreldrene, au pairen og barnehagen. Jeg ønsket derfor å bruke Bronfenbrenners modell til å kartlegge landskapet rundt barnet og familien, og se på hvilke måter det å ha en au pair i familien kan prege barnets hverdag og dermed dets utviklingsbetingelser. Modellen kan representere et øyeblikksbilde inn i en utviklingsprosess som er i stadig forandring (Gulbrandsen, 2006).

Da Bronfenbrenner (1979) lanserte sin første økologiske utviklingsmodell, var denne ment som en kritikk av eksisterende forståelser av den utviklingspsykologiske teorien, som han mente var for orientert mot individet og dets egenskaper. Bronfenbrenner hevder at man ikke kan undersøke et individs utviklingsprosesser, uten samtidig å se på kulturen og hvordan den kan prege individet. Bronfenbrenner ønsket å utvide utviklingspsykologien til å omfatte mer enn barnets utvikling og dets aller nærmeste miljø, til også å omfatte de mer overgripende strukturene i lokalsamfunnet og samfunnet for øvrig, som direkte eller indirekte får

konsekvenser også for det enkelte individ (Bronfenbrenner, 1979). Men i en senere versjon av modellen, har Bronfenbrenner (2005) tilført tid som et nytt element.

Bronfenbrenner mener det er i sosiale møter utviklingsprosesser igangsettes, vedlikeholdes, gis kraft og retning, og han definerer utviklingsøkologi slik:

Utviklingsøkologi dreier seg om det vitenskapelige studiet av stadig bedre tilpasninger, *gjennom hele livsløpet*, mellom en aktiv, voksende person og de miljøene, også de i forandring, som den utviklende personen lever i. Disse prosessene må studeres slik de berøres av relasjoner mellom de umiddelbare miljøene og av de mer omfattende kontekstene som miljøene inngår i (Bronfenbrenner, 2005, s. 107)

Det interaksjonistiske perspektivet står sterkt i Bronfenbrenners modell, der individet utvikles som et produkt av samspillet mellom det voksende individet og miljøet (Rogoff, 2003).

Nøkkelfaktoren i modellen ligger i vekselvirkningen mellom de prosesser som finner sted innen familien, og prosesser som finner sted på andre arenaer av betydning for menneskelig utvikling, som for eksempel barnehagen, foreldrenes arbeidsplass og lokalsamfunnet (ibid).

Her vil jeg kort skissere Bronfenbrenners utviklingsøkologiske modell (2005). Innerst i modellen finner vi mikrosystemer, med individet i sitt umiddelbare nærmiljø, og med aktiviteter, sosiale roller og mellommenneskelige relasjoner mellom disse. Familien er for eksempel ett mikrosystem, barnehagen et annet. Komponentene utvikler et nettverk av relasjoner som preger det utviklende individet. Til sammen bidrar de ulike mikrosystemene til et større system, et mesosystem. På mesonivå finner vi forbindelser mellom to eller flere nærmiljøer personen deltar aktivt i. Forhold som omgir nærmiljøene barnet inngår i, utgjør eksosystemet. Man ser på forbindelser og prosesser mellom to eller flere systemer der fokuspersonen *ikke* deltar i minst ett av dem, og hvordan dette indirekte preger miljøet til individet. De ulike systemene på mikro-, meso- og eksonivå innen en kultur eller subkultur er et uttrykk for samfunnets mer overgripende ideologiske, historiske, politiske og økonomiske vurderinger og holdninger. Disse mer generelle mønstrene utgjør et makrosystem i Bronfenbrenners terminologi. Tid er en relevant faktor på alle nivåene, særlig på makronivå, og modellen opererer med tre tidslinjer: den personlige, det historiske og generasjonslinjer. Bronfenbrenner betegner tid som en dynamisk faktor som har betydning for utvikling - barnet beveger seg, men det gjør samfunnet rundt også.

Sosial deltagelse og meningsskapende prosesser. Bronfenbrenner har ikke vært alene om å kritisere utviklingspsykologiens individorientering. Rogoff (2003), Bruner (1990) og Vygotskij (i Jerlang, 2000) har alle et annet blikk på utviklingspsykologi sammenlignet

med den dekontekstualiserte. De har kommet med ulike bidrag til en videre forståelse av utviklingspsykologien, der kulturen og miljøene individet omgis av, har stor betydning for dets utviklingsprosesser, og som gjør oppmerksom på at meningsforståelse er viktig å ta med seg når man interesserer seg for utvikling. Disse teoretikerne kan bidra til ytterligere å diskutere sentrale temaer i denne oppgaven, som for eksempel sosial deltagelse (Rogoff, 2003), meningsforståelse (Bruner, 1990) og det sosiale livs betydning i motsetning til det biologiske (Vygotskij i Jerlang, 2000).

Rogoff (2003) argumenterer mot den fortsatt vanlige tilnærmingen med å behandle individer som enheter separat fra kulturelle prosesser, og mot å behandle andre kulturer som ”avvik” mens ens egen kultur forstås som ”normen”. Hun kritiserer hvordan de fleste ”store teoriene” om utvikling har beskrevet et gitt utviklingsløp mot et mål som ligner teoretikernes egne verdier i deres kultur. Rogoff mener derfor at ideen om et *enkelt* ønskelig ”utkomme” av utvikling er etnosentrisk. Målet til Rogoff er å bidra til en større forståelse av *hvordan* kultur har betydning i menneskelig utvikling, og dette gjør hun ved å se på folks hverdagspraksiser. Hun fokuserer på folks deltagelse i samfunnets kulturelle praksiser og tradisjoner, og vektlegger at utvikling skjer gjennom sosial deltagelse med andre kompetente personer. Rogoff (2003, s. 42) ser på utvikling som transformasjon av folks deltagelse i pågående sosiokulturelle aktiviteter, som igjen endres med individers deltagelse i suksessive generasjoner.

Rogoff (2003) beskriver hvordan hennes egen forskning er en direkte nedstamming fra blant annet Bronfenbrenner og Vygotskij. Hun beskriver Bronfenbrenners bidrag som innflytelsesrik og nyttig. Men hun argumenterer mot hvordan hans modell hindrer ideen om at kulturelle og personlige prosesser skaper hverandre. Rogoff (2003, ss. 45-46) mener modellen med dens konsentriske sirkler med individet som felles midtpunkt, indikerer at:

individuelle og ”større” kontekster kan forstås som å eksistere separat, definerbare uavhengige av hverandre, og at de er relatert på en hierarkisk måte som om de ”større” kontekster preger de ”mindre”, som igjen preger den utviklende personen.

I følge Rogoff er det viktig å revidere Bronfenbrenners modell for å kunne representere ideen om at kulturelle og personlige prosesser skaper hverandre.

I følge Rogoff (2003) strukturerer omsorgspersoner situasjoner der barn er involvert, gjennom valg av de aktiviteter barnet deltar i. Her er det store kulturelle forskjeller. Selv om Rogoff ofte henter eksempler om hvordan dette gjøres i andre kulturer, er det like relevant for vår vestlige kultur. Også hos oss er det slik at foreldrene både tilbyr og avgrenser hvilke

miljøer de yngste barna ferdes i. Rogoff mener videre at individer bidrar til aktivitetene *samtidig* som de "arver" praksiser "oppfunnet" av andre. Det er derfor relevant å undersøke hva disse barna "arver" av praksiser fra deres kultur, og hvordan foreldrenes valg av au pair-hjelp og barnets deltagelse i barnehagelivet kan prege barnets utviklingsbetingelser.

Miljøene barnet beveger seg i, "treffer" ikke barnet direkte, men blir formidlet av andre. Hendelser som skjer blir fortolket for dem, særlig av foreldrene. Deretter skal barnet selv fortolke det de utsettes for. Disse sidene ved utviklingsprosessen står sentralt i Bruners (1990) tilnærming. I denne oppgaven ønsker jeg blant annet å undersøke foreldrenes meningsfortolkning, og ønsker derfor å bruke Bruner (1990) som et supplement til Bronfenbrenner – sistnevnte gir ikke rom for meningsfortolkning i sin modell.

Bruner har gitt viktige bidrag til psykologien, og forsket blant annet på barns utvikling, og hvordan de opplevde verden gjennom representasjoner (Bruner, 1966, 1987). Bruners mål var å utvikle en psykologi som setter mening i sentrum for sine betraktninger. Bruner skiller mellom en narrativ og en pragmatisk tankemodell, der den narrative tenkemåten har lagt grunnlaget for Bruners (1990) folkepsykologi. Bruner fokuserer på at vi benytter narrativer for å forstå verden rundt oss. Dette betyr at vi mennesker ikke forholder oss til verden, hendelse etter hendelse, men at vi snarere rammer inn hendelser i større strukturer. I følge Bruner (1990) er det å kunne forhandle mening ved hjelp av narrativ fortolkning et resultat av menneskelig utvikling i dets ontogenetiske (individets), kulturelle og fylogenetiske (menneskehetens) forstand. Ved å trekke inn Bruners meningsforståelse (eng.: meaning-making) i diskusjonen, altså aktørenes fortolkning, kan vi rette oppmerksomheten mot ikke bare foreldrenes praksiser, men også deres begrunnelser for sine praksiser. Da er det i følge Bruner (1990) viktig at man ikke bare undersøker hva folk faktisk *gjør*, men også hva de *sier* at de *gjør*, og hva de *sier* var årsaken til at de handlet som de gjorde. Foreldrene har sine verdier og tanker om hvordan familielivet bør se ut, og handler for å oppnå det de mener er et godt liv for familiens medlemmer. Valget om å ha en au pair i familien kan forstås i dette lyset.

Vygotskij ledet den sosiokulturelle (eller kulturhistoriske) tilnærmingen fra tidlig på 1900-tallet, og poengterte at barn i alle samfunn er kulturelle deltagere som lever i et bestemt samfunn, i en spesifikk tid i historien (Rogoff, 2003). Vygotskij mener vi fødes inn i en eksisterende sosial verden, hvor vi utvikles gjennom konfrontasjoner med andre individer, deres handlinger og ulike artefakter som for eksempel språket (Jerlang, 2000). Den kulturhistoriske teorien som er knyttet til Vygotskij, bidro til å koble individers tenkning med

kulturelle tradisjoner. Vygotskijs modell for læring (utvikling) i nærmeste utviklingssone (ZPD), ligger nær opp mot Rogoffs presisering av at det er gjennom sosial deltagelse med andre kompetente personer at læring og utvikling skjer, og kan dermed styrke argumentasjonen for å utforske betingelsene for denne deltagelsen. Det å få en au pair inn i husholdet vil derfor ha betydning for barnets utviklingsbetingelser.

Forskningsspørsmålene

Med denne forståelsen av utvikling, har jeg utviklet følgende forskningsspørsmål for oppgaven:

I lys av Bronfenbrenners økologiske modell, hvordan kan forhold ved og relasjonene mellom en norsk familie, en au pair og en barnehage prege barnets utviklingsbetingelser?

Underspørsmålene konkretiserer dette overordnede spørsmålet:

Hvordan blir makronivået preget av at familien har au pair? Og eventuelt vice versa?

På hvilke måter blir eksosystemet preget av at familien har au pair?

Hvordan preges mesoforbindelsen mellom barnehage og hjem når familien har au pair?

På hvilke måter inngår au pairen i barnelivet, og hvordan kan dette prege barnets nærmeste mikrosystemet: familien?

I mitt møte med feltet fant jeg at landskapet hadde forandret seg siden jeg selv hadde barn i denne barnehagen: au pairen inngikk ikke lenger i barnets omsorgskjede. Som førskolelæreren jeg siterte innledningsvis sa:

Tidligere brukte de [foreldrene] litt mer au pair [til henting og levering i barnehagen]. Men jeg føler at det er gått ”out of fashion” nå. Og au parene er mer gjemt hjemme, og foreldre tar seg, er veldig synlige med barna. Og det har vært en nokså stor forandring i løpet av de siste årene.

Denne nye måten å bruke au pair på, gjorde meg nysgjerrig. Hva var da poenget med å ha au pair? Jeg valgte å utforske tre områder som jeg på forhånd tenkte var sentrale i foreldrenes fortellinger, og som jeg fikk bekreftet, nemlig parforholdet, familielivet og barnets liv. Hva la foreldrene vekt på i sin presentasjon av disse områdene, og på hvilken måte var au pairen viktig for det de prøvde å oppnå? Det andre forskningsspørsmålet lyder derfor:

Hva fremstår som viktig i foreldrenes fortellinger angående parforholdet, familielivet og barnets liv, og på hvilken måte var au pairen betydningsfull i det de prøvde å få til?

Metode

I dette kapittelet ønsker jeg å presentere og begrunne mine metodiske valg.

Valg av metode for datainnsamling

Å forstå utvikling fra et utviklings- og kulturpsykologisk perspektiv, krever at man undersøker folks hverdagspraksiser (Rogoff, 2003). For å undersøke slike praksiser trengte jeg empiri som ga beskrivelser av foreldrenes praksiser, og om hvordan de tenkte om måten de utformet foreldreskapet på. Jeg ønsket beskrivelser også fra andre arenaer der barnet ferdes: fra barnehagen og au pairene. Derfor har jeg gjennomført intervjuer. Det kvalitative forskningsintervjuets formål er å forstå sider ved intervjupersonens dagligliv, fra deres eget perspektiv (Kvale & Brinkmann, 2009). Denne intervjuformens fleksibilitet og nærhet til feltet gjør den særlig egnet for min studie. Den nære kontakten med informantene gjorde at jeg kunne avklare mine tolkninger av det de sa underveis, samt stille oppfølgingsspørsmål. Denne samtalesekvensen kan stå som eksempel for å vise styrken ved å be om konkretiseringer:

- Mor: Nei, men ja, eller det jeg kan si sånn generelt sett når det gjelder sånn språkutvikling og sånn, hvis man har barna mye sammen med au pairen, så er det jo klart at i den grad de ikke snakker språket, det tenker jeg litt bevisst på. At det vil jo bli veldig hemmende for barna og deres utvikling. Språkutviklingen. Blir veldig hemmet av det. For det ser jeg jo. //
- I: Hvordan ser du det?
- Mor: Nei, det ser jeg sånn, eh, jeg ser jo det at de dagene hvor barnet har vært sammen med au pairen, når det er så lite kommunikasjon, så lite sånn *dialog*. Det er ikke det at jeg merker det på han den dagen, men jeg tenker på at hvis det hadde vært sånn hver dag, hvis det hadde vært mye sånn, så klart han ville blitt påvirket av det! // *Åpenbart!*

Dette eksempelet illustrerer hvordan et oppfølgingsspørsmål kan gi utdypende informasjon og vurderinger som ellers kunne gått tapt, og sier også noe om hvor viktig barnets språkutvikling ser ut til å være for moren.

Rekruttering og informanter

Før rekruttering kunne skje, krevdes tillatelse fra Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD), som ble innvilget (se vedlegg 1) i god tid før planlagt intervjustart. Som

tidligere nevnt, var jeg kjent med en barnehage jeg visste hadde hatt mange barn med au pair i familien. Da jeg kontaktet denne barnehagen, som ligger i en norsk storby, viste de stor interesse for studien. Informasjonsskriv til barnehagen og foreldrene (se vedlegg 2) om prosjektet og hvem jeg ønsket som informanter (au pair-familier med minst ett barn under 3 år med barnehageplass) ble formidlet. Det tok imidlertid flere uker før noen foreldre viste interesse, men da førskolelærerne informerte foreldrene om studien på en ”åpen dag” i barnehagen, fikk jeg kontaktinformasjon til fire interesserte foreldre. Avtaler for intervjuer med foreldrene ble inngått umiddelbart. Etter intervjuene med foreldrene spurte jeg om deres samtykke til å intervju også au pairen i familien, samt personalet i barnets barnehage. Alle foreldrene ga tillatelse til dette, og alle informantene ga sitt samtykke til å bli intervjuet.

Barna selv er for små til å intervjues, men det er likevel deres liv som er i sentrum for denne undersøkelsen, og i alle intervjuene. For å dekke hele dagen til barnet har jeg intervjuet 12 personer som har relasjoner til fokusbarna. Jeg intervjuet først fire familier, der mor var hovedsamtalepartneren. Disse norske familiene besto av to ulikekjønnede foreldre i 30-40 årene som hadde to eller flere barn, der minst ett av dem var mellom ett og tre år. Alle mødrene og fedrene jobbet i 100 % stillinger i det private næringslivet. Ettersom jeg intervjuet foreldrene i deres hjem, fikk jeg muligheten til å observere hvordan de bodde. På bakgrunn av dette og det de fortalte om jobbene sine, er det rimelig å betegne foreldrene som del av den øvre middelklassen.

Deretter intervjuet jeg familienes au pairer. Tre av dem var filippinske, og en var skandinavisk (sistnevnte hadde nylig avsluttet sitt au pair-engasjement). Au parene fra Filippinene, slik de selv fremstilte det, kom fra økonomisk trange kår sett i forhold til norske forhold. Ingen av dem var gift eller har utdanning ut over grunnskolen. Deres alder var fra 28-30 år, og en av dem var mor med barn i hjemlandet. Den skandinaviske, ugifte au pairen i midten av 20-årene, hadde fire års akademisk utdanning, og kom fra en familiebakgrunn ganske lik vertsfamiliens.

Til slutt intervjuet jeg fire førskolelærere fra informantfamilienes barnehage. De var alle kvinner, i alderen 27-65 år, med relevant utdanning og lang erfaring i arbeid med barn.

Utforming og gjennomføring av intervjuene

Intervjuene er basert på en tredelt semistrukturert intervjuguide som var utviklet innenfor hovedprosjektet (Finsæther, 2009; Reve, 2008). Jeg videreutviklet denne for mitt forskningsformål ved at jeg i foreldreintervjuene (se vedlegg 3) ba om generell informasjon om au pairen, og foreldrenes valg om å ha au pair, samt au parens bosituasjon, rolle og

oppgaver i husholdet. Når foreldrene beveget seg gjennom døgnet, ba jeg dem også trekke inn au pairen i disse beskrivelsene. Jeg utviklet også egne versjoner av intervjuguiden til intervjuene med førskolelærerne og au parene (på norsk og engelsk).

Første del av foreldreintervjuet dekket bakgrunnsinformasjon om husholdets medlemmer, deres bosituasjon samt foreldrenes arbeidssituasjon. Dernest søkte intervjuet å avklare hvilke omsorgsløsninger foreldrene hadde valgt fra barnets fødsel og frem til intervjutidspunktet. Siste del av intervjuet - hoveddelen, var livsformsintervjuet (Haavind, 1987). Det besto av en omfattende samtale om familiens dagligliv, der tid ble brukt som organiserende prinsipp for beskrivelser av barnets gårdsdag, fra oppvåkning om morgenen til innsovning på kvelden. Foreldrene ble oppfordret til å gi konkrete beskrivelser av dagen i går, men også hvordan det vanligvis gjøres hvis gårsdagen var et unntak. Intervjuet spurte også om hvordan helgene vanligvis ble tilbrakt. Underveis i intervjuet ble foreldrene spurt om begrunnelser og vurderinger av hvordan det hadde blitt slik (Andenæs, 1996).

Au pair-intervjuene var organisert etter lignende prinsipp. Det startet med bakgrunnsinformasjon fra hjemlandet, samt deres fremtidsplaner. Deretter ba jeg om grundige beskrivelser av barnets gårdsdag og au parens plassering i forhold til denne. Intervjuet ba også om beskrivelser av hvordan de tilbrakte fritiden sin.

Intervjuene med førskolelærerne søkte først informasjon om barnehagen og den aktuelle avdelingens dagsrutiner. Deretter ba jeg om beskrivelser av barnets gårdsdag i barnehagen. Førskolelærerne ble underveis bedt om å gi vurderinger av hvordan de opplever samarbeidet med foreldrene, og hvordan barnet finner seg til rette i barnehagen.

Før jeg startet intervjuene, øvde jeg på intervjusituasjonen ved å foreta et pilotintervju med en kollega på studiet som er tobarnsmor. Jeg transkriberte intervjuet både for å se nærmere på hvordan samtalen fungerte, og hvordan overføring fra tale til tekst virket (Kvale & Brinkmann, 2009). Jeg fant at jeg måtte justerte noen av spørsmålene mine, og ble oppmerksom på at jeg enkelte ganger roste informanten, med for eksempel: "Så flott da", eller "Det høres jo fint ut". Å evaluere informantens utsagn på denne måten, kunne jeg se at var uheldig, fordi det "lukket" for videre utbroderinger. Jeg valgte i stedet å benytte triggere som: "Å ja" og "Hvordan da?", da disse viste seg mer hensiktsmessige som "åpnere" overfor informantene.

Selv om jeg hadde detaljerte intervjuguiden, var jeg åpen for å la informantene utdype temaer som opptok dem. Jeg ønsket heller ikke å spørre om alt i intervjuguiden slavisk, den var mer ment som hjelp for meg til å holde samtalen i gang, og huske på oppfølgingsspørsmål

ved å kikke på den underveis. Den fleksibiliteten som ligger i å la informantene dvele ved temaer som er viktige for dem, viste seg å kunne bidra til utviklingen av studien, slik også Kvale og Brinkmann (2009) påpeker. Et eksempel er en mor som først fortalte at familien hadde hatt en hyggelig ferie da pappa tok ut sin fedrekvote mens mor fortsatt var i permisjon, men som senere utdypet temaet på denne måten:

Jo, men det er litt faktisk både og. Jeg har mange ganger tenkt at: å han er kjempe tilstedeværende og flink - nå kommer han ned trappen så nå må jeg bare passe meg [far kommer ned etter å ha lest for barna]. Men likevel så tror jeg liksom det at, det at de kan få lov til å være helt på egenhånd, og jeg helt ute av huset og, ikke noe i daglige rutinene, kan være veldig, veldig sunt det og. Og det er det jo gjerne i en weekend her eller der, eller liksom over et par netter. Men med min jobb så er det ikke, det er ikke noe veldig mye reising, så det er ikke over lange perioder de er her. Og det tror jeg far har veldig godt av, og barna har veldig godt av, så hvis jeg skal se tilbake på det så er det egentlig litt sånn både og: ja, det er veldig hyggelig for oss, men det hadde sikkert vært veldig lurt og fornuftig også på mange måter å ikke gjøre det. Så ja.

Dette gjorde meg oppmerksom på foreldrenes tanker omkring fars permisjon, noe jeg senere valgte å analysere nærmere under: *"Løsning" på utfordringen med arbeidsdeling.*

Foreldrene ble intervjuet i deres hjem, tre av dem på kveldstid etter at barna var lagt, og én på dagtid. Opprinnelig ønsket jeg å intervju begge foreldrene samtidig for å få inntak til "forhandlingene" dem imellom, om husarbeid og barnepass, og om hvordan de kombinerer jobb og hjem. Tre av de fire mødrene jeg kontaktet for intervjuavtale signaliserte at fedrene ville være med på intervjuene. Men når det kom til stykket ble kun to fedre med i noen få minutter. Lignende studier har hatt tilsvarende erfaringer (Bertelsen, 2007; Bikova, 2008; Reve, 2008). Alle mødrene var imøtekommende og positive under intervjuene, og de hadde mye å fortelle. Foreldreintervjuene varte drøyt 1 ½ time.

Au parene ble kontaktet gjennom deres vertsmødre, og avtaler ble inngått via dem. De fleste intervjuene skjedde hos vertsfamilien, unntatt ett der au parea kom hjem til meg. Tre av disse fire intervjuene foregikk på engelsk, ett på skandinavisk. Intervjuene skjedde på dagtid, og varte ca. 1 time. Au parene ga uttrykk for at de satte pris på å bli intervjuet på denne måten, som en av dem uttrykte slik: "a dream come true". For henne var det en drøm å få prate med det hun kalte "an academic", og som i tillegg var "hvit".

Barnehagepersonalet ble kontaktet via barnehagens styrer. Jeg ønsket å intervju ansatte som hadde daglig kontakt med fokusbarnet, og således hadde kjennskap til barnet, dets foreldre og potensielt au parea. Jeg intervjuet førskolelærerne på dagtid: to ansatte fra 1 års avdelingen, en fra 2 års avdelingen, samt en fra 3-5 års gruppen. Varigheten på intervjuene var

en drøy time, og ga fyldig informasjon om barnehagens rutiner, fokusbarnets trivsel, samt beskrivelser av kontakten med foreldrene.

Transkribering

Alle intervjuene ble tatt opp på diktafon (Olympus VN-5500PC), etter at jeg hadde innhentet samtykke til dette fra informantene. Disse lydfilene ble så transkribert, noe jeg gjorde fortløpende i dagene etter intervjuene.

Kvale og Brinkmann (2009) beskriver transkribering av muntlig konversasjon til skriftlig tekst som en fortolkende prosess. Det er viktig å transkribere nøyaktig, og etter samme prinsipper for alle intervjuene. Transkriberingen jeg har utført er ordrett, og jeg har tatt med for eksempel pauser, dvelinger, stemmeleie, latter og nøling som ”eh” og ”liksom”. Jeg har unnlatt å transkribere mine egne ”Å ja” og ”Mm” der disse kun var ment som ”åpnere” for å få informantene til å fortelle videre. Etter første utkast av transkriberingen startet jeg på nytt igjen med full gjennomgang av lydfilen opp mot den skriftlige transkripsjonen. Noen ganger måtte denne prosessen skje en tredje gang, før jeg mente transkriberingen var korrekt. Da alle intervjuene var ferdig transkribert av meg, fikk jeg en medstudent til å sjekke dem. Da ble de fem første, midterste og siste minuttene fra lydfilen sjekket opp mot det transkriberte materialet.

Umiddelbart etter intervjuene tok jeg feltnotater så ikke inntrykk skulle glemmes, slik som kroppsspråk og ansiktsuttrykk, og dette la jeg inn som kommentarer i transkriberingene. Dette viste seg å bli nyttig, fordi det hjalp meg til å huske hvordan ting ble sagt. Her er et eksempel:

Jeg synes når du besøker noen av disse familiebarnehagene [indikerer med kroppsspråket at dette ikke er bra/noe hun ikke liker]. Det synes ikke jeg var noe særlig, rett og slett.

Morens utsagn ble bekreftet og forsterket ved hjelp av notering av hennes kroppsspråk.

Analyseprosessen

I analyseprosessen har jeg hentet inspirasjon fra tematisk analyse (Braun & Clarke, 2006), som er mye brukt innen psykologi for å identifisere og analysere mønstre i datamaterialet, samt fortolkende metode, slik den er beskrevet av Haavind (2000c). Allerede etter første intervju startet jeg å notere analysetanker, om for eksempel ting som har overrasket meg, på hvilken måte jeg opplevde at foreldrene snakket om au parene, mine inntrykk fra førskolelærernes refleksjoner m.m. Etter hvert noterte jeg også forhold som går

igjen i flere av intervjuene. Jeg laget sammendrag av alle intervjuene for å ha et mer håndterbart materiale å jobbe med, men det ble også behov for å lese de komplette versjonene gjentatte ganger underveis i analyseprosessen.

Under analysen søkte jeg systematisk i hvert enkelt intervju på langs (Haavind, 2000a), for å se hvordan au pairen inngikk i dagliglivet, sett fra foreldrenes, au paires og barnehagens synspunkter. Disse analysene kategoriserte jeg etter informantenes praksiser, begrunnelser og vurderinger. Videre analyserte jeg foreldrenes barneforståelse, som jeg kategoriserte etter foreldrenes valg av barnehage, deres ønsker om å være sammen med barna, hvilken rolle au pairen skulle ha i forhold til barna, samt viktigheten av en rolig hverdag for barna. Dette ville gi meg innsikt i informantenes normer, verdier og personlige valg (ibid).

Styrt av forskningsspørsmålene, og de foreløpige analysene som viste foreldrenes forståelser av barn og hvordan au pairen inngikk i dagliglivet, stilte jeg disse to spørsmålene til empirien: Hva er foreldrenes ideer om et godt parforhold, familieliv og barneliv? Hva bruker de au pairen til, og hvilke muligheter gir det foreldrene? Med dette utgangspunktet, undersøkte jeg empirien på tvers (Haavind, 2000a) for å se etter likheter og forskjeller i det informantene fortalte; både det som var felles og ble tatt opp av flere personer, men også det som var forskjellig og som bare én informant fortalte. Dette gjorde jeg for å utvikle en analytisk forståelse som ikke bare skulle gjenta den enkeltes selvforståelse, men også identifisere mulige mønstre (ibid).

Analyseprosessen har foregått i mange omganger, og jeg har beveget meg frem og tilbake mellom empirien, teorien og metoden. Hele tiden har forskningsspørsmålene styrt forskningsprosessen. Jeg satt igjen med analysenotater på langs og på tvers som danner utgangspunkt for presentasjonen av resultatene. I presentasjonen har jeg organisert resultatene på en måte som tydeliggjør at de utgår fra analysen, blant annet ved bruk av sitater fra intervjuene (Haavind, 2000b).

Reliabilitet, validitet og generalisering

Kunnskapen som er generert i denne studien er blitt frembrakt på grunnlag av min samhandling med informantene i selve gjennomføringen av intervjuet, og i den senere fortolkningen av de transkriberte intervjuene. Forskerens antagelser om hvordan verden ser ut, kan prege hvordan intervjuene blir gjennomført, og hvilke spørsmål som blir stilt, samt hvordan data blir analysert (Willig, 2008). Jeg har tatt en aktiv rolle i konstruksjonen av mine funn, og disse er én av flere mulige fortolkninger (ibid). Det er derfor viktig å redegjøre for hvordan jeg har forsøkt å møte disse utfordringene.

Reliabilitet refererer til forskningens pålitelighet (Kvale & Brinkmann, 2009). For å øke studiens reliabilitet, har jeg forsøkt å redegjøre nøye for de enkelte leddene i forskningsprosessen, så som forhold angående intervjusituasjonen og informantene, samt hvordan jeg har gått frem i transkriberings- og analyseprosessene (Dalen, 2004). Ved å beskrive intervjuguiden (se vedlegg 3), har jeg forsøkt å vise at livsformsintervjuet, som bruker tid som organiserende prinsipp, er et presist, pålitelig og dekkende undersøkelsesinstrument i forhold til denne oppgavens forskningsspørsmål (Andenæs, 2000).

Validitet handler om den genererte kunnskapens gyldighet (Kvale & Brinkmann, 2009). Den indre validiteten i selve det empiriske materialet har jeg forsøkt å ivareta blant annet ved hjelp av eksterne vurderinger av det transkriberte materialet. Fra et positivistisk perspektiv, er valid kunnskap objektiv og kvantifiserbar kunnskap som tillater universelle generaliseringer. Kvale og Brinkmann (2009) argumenterer for et annet kunnskapssyn, der kunnskap skapes i dialog med feltet, hvor søken etter universell kunnskap er erstattet med vekt på kunnskapens kontekstualitet. Studiens ytre validitet, generaliseringsmuligheter, kommer jeg tilbake til etter at vi har sett hva resultatene fra undersøkelsen var.

Etiske vurderinger

Før jeg startet selve intervjusamtalen med informantene, fortalte jeg dem litt om studien, retrettmuligheter, konfidensialitet og anonymisering, før jeg ba om deres informerte samtykke til å være informanter. Jeg spurte også om tillatelse til å ta opp intervjuene på lydbånd, og informerte om at studien var godkjent av Datatilsynet.

Forskningsintervjuet er gjennomsyret av etiske problemer, og forskeren balanserer mellom ønsket om utfyllende informasjon, samt å vise hensyn til informantens integritet (Kvale & Brinkmann, 2009). Mine erfaringer er at dette fungerte greit, fordi det ikke var spesielt sensitive forhold det ble samtale om. Forskningsintervjuet er også en samtale med et ubalansert maktforhold mellom partene, der det er intervjueren som stiller spørsmålene (ibid). Dette mener jeg ikke utgjorde en hindring for informantenes åpenhet - både foreldrene og førskolelærerne virket avslappet. Grunnen kan være at selv om jeg inntok forskerrollen som kan gi inntrykk av en maktposisjon, var alle jeg intervjuet høyere utdannet enn meg selv, bortsett fra au parene. Under au pair-intervjuene var det nettopp en maktskjevhet, og jeg fikk inntrykk av at au parene ønsket å fortelle meg hva de trodde jeg ville høre. For å møte denne utfordringen, var jeg ekstra omhyggelig med å forklare dem at alt de sa ville bli behandlet konfidensielt, og at vertsføreldrene ikke ville få tilgang til noe av det de fortalte. Dette gjentok

jeg også underveis i intervjuene. Dette ga resultater, og au parene virket mer avslappet. En av au parene fortalte da om forhold som hun først hadde holdt skjult:

Au-p: I don't have extra, no. [motsatt av hva vertsmor fortalte]

I: You are allowed to say, because no-one will know what's come from you [...] But if they [the host parents] say: can you work some extra today, or at the weekend - would that normally give you extra [salary]?

Au-p: Yes. For me it's nice. But it's not allowed for us to work extra.

Av hensyn til anonymisering og et lite utvalg, har jeg valgt ikke å fremvise en liste over informantfamilienes spesifikke sammensetning, ei heller referere til utsagnene underveis på en måte som kan tilkjennegi hvem som har uttalt hva.

Resultater og diskusjon

I dette kapittelet vil jeg først presentere resultatene fra analysen som tok utgangspunkt i Bronfenbrenners økologiske utviklingsmodell (2005). Deretter presenteres analyseresultatene av hva foreldrene legger vekt på i sine fortellinger angående parforholdet, familielivet og barnets liv, samt på hvilken måte au parea kan sies å være betydningsfull i det foreldrene prøver å få til.

Makrosystemet

Bronfenbrenner (2005) omtaler makrosystemer som samfunnets kulturelle og subkulturelle mønstre som indirekte preger den utviklende personen (her: barnet), som for eksempel tradisjoner, normer, politikk og lovstiftelser. Han ser for seg at forhold på makronivå påvirker underliggende nivåer, for eksempel gjennom politiske beslutninger som preger utformingen av barneomsorgen. Det er flere relevante kjennetegn ved makronivået som er nødvendige for å forstå dagens barn og foreldre, og hvordan de organiserer hverdagslivet. Jeg har tidligere sett på det generelle bildet når det gjelder yrkesdeltagelse for mødre og fedre i dagens Norge, og dessuten gjort rede for velferdsstatens ordninger for småbarnsfamilier som foreldrepermisjon, kontantstøtte og barnehage tilbud. Hvordan tar informantfamiliene i bruk disse velferdsordningene?

Før barnet kom, og så igjen på intervju tidspunktet, jobbet alle foreldrene full tid, eller som en mor uttrykte det: ” To hundre prosents stillinger ja [ler litt]”. Alle mødrene tok ut om lag ett års omsorgspermisjon (det varierte med 3-4 uker), som altså betyr at de gikk ned i 80 % lønn. Det var også en rekke andre tilpasninger fra mødrenes side i forbindelse med at de

fikk barn. To av mødrene ble hjemme 2-3 måneder lengre i påvente av annen omsorgsløsning, før de trådte tilbake i arbeidslivet i full stilling. En av mødrene valgte å gå tilbake i redusert stilling (80 %). Det viste seg imidlertid å være vanskelig å utføre jobben med redusert arbeidstid, og hun forteller her at hun raskt gikk opp til 100 % stilling igjen:

[...] så begynte jeg i 80. Men så fant vi fort ut at det blir fort 100 likevel, og da ble jeg, jeg hadde en veldig, veldig fornuftig sjef som jeg snakket kjempegodt med, så da ble vi enige om at det var bedre å ta 100 og så heller se an etterpå om det ble mindre.

Men det ble ikke mindre jobb senere, og denne moren var fortsatt i 100 % stilling på intervjudtidspunktet.

Fedrekvoten kan ses som en politisk oppmuntring til felles omsorgsansvar. Tre av de fire fedrene i utvalget tok ut fedrekvoten, noe jeg vil komme tilbake til senere. Like mange familier benyttet seg av kontantstøtten. Den ble brukt i noen få måneder etter at mor gikk tilbake til jobb, i påvente av barnehageplass. To av disse familiene brukte kontantstøtten til å dekke utgifter til en au pair som passet barnet, mens den tredje familien delte kontantstøtten til å dekke utgifter til både en au pair og en dagmamma. Moren i familien beskriver det på denne måten:

Mor: Og da etter påske var det dagmamma tre dager i uken og au pair to dager i uken, litt mer fast.

I: Så det var ikke snakk om at au pairen da skulle ha henne hver dag?

Mor: Nei – egentlig ikke. Nei.

Denne ordningen varte et par måneder, før barnet fikk tilbudt barnehageplass. På intervjudtidspunktet har alle familiene minst ett barn i tidlig førskolealder som har fulltidsplass i barnehage.

Vi har nå sett at statens velferdsgoder benyttes av informantforeldrene, slik det gjøres av de fleste foreldre i dagens Norge. Men i tillegg til disse velferdsordningene, har informantfamiliene et ekstra ønske: de ønsker hjelp med det daglige arbeidet i hjemmet sitt. De forteller at det blir lite tid til husarbeid når de jobber i fulle stillinger begge to, derfor ønsker de å sette bort dette arbeidet. Det løser tre av de fire familiene ved å tilsette filippinsk au pair. Flere foreldre forteller at de har store hus som det er tidkrevende å holde rent, og at au pairen bidrar til å lette denne byrden fra dem. En av mødrene beskriver det slik:

Og så var det litt også da vi endte opp i så stort hus. [...] hvis vi først kjøper et sånt hus, så må vi ha muligheten til å ha mere hjelp. Med rett og slett husholdnings – vaske

klær, rydde, vaske huset. For det er en, på en måte en frihet man ofte kjøper seg når begge to jobber.

Også i den familien der de ikke lenger har au pair, har de hjelp til husarbeidet. Moren forklarer: ”Det får vi hjelp til to ganger i uken faktisk, for det at, det er det som må reddes inn litt”. Denne familien benytter vaskehjelp 8 timer ukentlig.

I tillegg til ønsket om hjelp i huset, forteller flere av foreldrene om et annet ønske de har, nemlig mer tid i hverdagen. En mor formulerer det slik:

- I: Men hvis du skal reflektere litt over hvordan du ønsker at livet skal være for barna, hva tenker du da?
- Mor: // Ja, hva skal man si da? Sånn som sikkert alle sier – putte på fem timer til i døgnet, så jeg liksom kunne hatt enda mer tid med dem i hverdagen. Men ikke hele dagen, jeg tror både de og vi har kjempegodt av at de er i barnehage og blant andre. Men jeg kunne veldig gjerne hatt at jeg hadde hatt allikevel flere timer med dem.

De drømmer om mer tid som kan brukes ”fritt”. Dette er hovedtendensen blant foreldrene. Likevel har vi aldri tidligere hatt mer fritid i Norge enn nå (SSB, 2002). Men hva ønsker vi å bruke tiden på? Foreldrene i denne studien forteller om ulike måter å fylle frigjort tid på, alt fra å arbeide mer, trene, gå på kino og restaurant, treffe venner og familie, og mest av alt: mer tid med barna. Dette vil jeg utdype senere i oppgaven.

Vi lever i et samfunn med økonomiske forskjeller, selv om forskjellene ikke er like store i Norge som i størsteparten av Europa. Foreldrene i denne studien har god økonomi. En av familiene fortalte at de valgte au pair fordi det var en billig løsning sammenlignet med vaskehjelp og barnevakt, slik moren forteller:

Ja det – [ler] det er – det satt veldig langt inne. [...] Men da var ikke tanken egentlig au pair da, men så ser vi det at besteforeldrene våre på begge sider er veldig, veldig busy, så hvis vi skulle på kino en kveld, så hadde vi måttet da ringe noen av dem, og det synes ikke de er det granne stas - å sitte her. Og når man begynte å se på det da [...] så vi at det fort kom på flere tusen kroner i måneden, det [barnevakt] pluss vaskehjelp da. Så begynte vi å se på au pair-løsningen [...] så var det plutselig en veldig, veldig billig løsning, og fleksibel løsning.

En forutsetning for å ha au pair, er at man kan gi vedkommende losji. Disse foreldrene kan tilby au pairen en leilighet eller hybel i kjelleren, noe som er tett knyttet til deres økonomiske ressurser. Alle familiene bor meget romslig, og med høy boligstandard. Denne siden ved arbeidsforholdet er au pairene svært fornøyde med. De forteller at de setter stor pris på å ha sin egen leilighet, til full disposisjon. Som en sa:

I have an apartment downstairs, and I have my own room, I have my comfort room, I have a TV, I have a cable and kitchen - my own kitchen. Definitely a good apartment.

Som økonomisk sterke familier, kjøper alle familiene ekstra tjenester av au pairen, selv om de vedkjenner at dette er ulovlig. Når au pairen har arbeidet de regelbundne 30 timene per uke, forteller foreldrene at de betaler au pairen ekstra hvis de trenger mer hjelp av henne (se også Sollund, 2010). Foreldrene fremstiller ordningen som en løsning begge parter er fornøyd med, og det samme forteller au pairene. En au pair forklarer sin motivasjon om å tjene penger slik:

I just want to earn and save money for me financially, and to support my family and to help them. I also - my sisters and brothers were very happy because I help them a lot. [...] They are so very thankful, and my salary here in Norway is a big help for them in the Philippines.

Som vi ser, legger hun vekt på hvilken betydning pengene hun tjener får for slektningene hjemme i Filippinene.

Hvordan preger makronivået disse familiene, og hva kan det fortelle oss? Vi har sett at foreldrene benytter seg av velferdsgodene samfunnet tilbyr. Men likevel har de fortsatt et ønske om hjelp som går langt ut over det som tilbys av det statlige. Foreldrene vurderer det slik at de ikke har nok tid i hverdagen til fulle jobber, husarbeid og barneomsorg. Derfor ønsker de å redusere på ett av områdene, og velger da å sette bort husarbeidet. Ved å ha au pair-hjelp i hjemmet, blir det mulig for både mor og far å fortsette i fulle arbeidsstillinger slik som før de fikk barn. Dette står i kontrast til andre familier i dagens Norge, der det ofte er slik at mor reduserer sin stilling for å få hverdagslivets kabal til å gå opp (Halrynjo, 2010). At det er husarbeidet foreldrene ønsker å sette bort til noen andre, betyr også at de ønsker å ta seg av barna selv (utenfor barnehagetiden). De vil ikke sette bort barna til noen andre.

Som tidligere nevnt kan makronivået ved samfunnets lover, normer og regler, prege ”lavere” systemer som for eksempel mikronivået. Men ”påvirkningspilen” går ikke bare en vei: nedover, slik Rogoff (2003) kritiserer Bronfenbrenners modell for å indikere. Pilen går også oppover, og det er viktig å se at individet og kulturen preger hverandre gjensidig, at også ”mindre” kontekster preger de ”større” (Rogoff, 2003). Kan det tenkes at måten disse foreldrene har innrettet seg på ved hjelp av au pairer som gjør husarbeidet deres, kan prege makronivået? Det vil jeg diskutere under *avsluttende refleksjoner*.

Eksosystemet

På eksonivå analyseres forbindelser og prosesser mellom to eller flere systemer der fokuspersonen *ikke* deltar i minst ett av dem, men som indirekte preger miljøet til personen (Bronfenbrenner, 2005). Foreldrenes arbeidsplass kan ses på som ett system, familien et annet. Jeg vil nå se nærmere på forbindelsen mellom disse systemene når familien har au pair, og hvordan dette kan prege barnets miljø.

Foreldrene forteller, som vist ovenfor, at de har au pair blant annet for å spare tid. Det kan imidlertid være grunn til å spørre hvem det er som nyter godt av den sparte tiden. Alle foreldrene jobber som sagt i fulle stillinger, og mange av dem, særlig fedrene, jobber ut over 40 timers arbeidsuke. At far jobber såpass mye virker så selvfølgelig for både ham og henne, at det ikke gis noen eksplisitt begrunnelse. Mødrene forteller at de har spennende og utfordrende arbeid, og at de ikke ønsker å jobbe redusert tid (se også Sollund, 2010). Og den ene som prøvde seg med deltid, erfarte raskt at det ikke var mulig å utføre jobben med 80 % stilling. Foreldrene sier de har relativt fleksible jobber, og at det gjør det mulig for dem å styre arbeidsdagens start og slutt selv. Denne fleksibiliteten, kombinert med at de har au pair, gjør det i følge foreldrene mulig for dem å fortsette i samme stilling som før de fikk barn.

Det som først og fremst regulerer og bremser foreldrenes arbeidstid, er barnehagens åpningstider. Foreldrene forteller hvordan arbeidsdagen legges opp i forhold til denne, og hvordan de sørger for at barna ikke behøver å være i barnehagen mer enn om lag 7-8 timer. Men det betyr ikke at hver av foreldrene holder seg innenfor barnehagens åpningstider, det er heller *paret* som sørger for at barnet blir brakt og hentet innen de tider som gjelder. Dette er det mulig å få til ved at foreldrene deler på å levere og hente i barnehagen. I tre av familiene er det som regel far som leverer barnet om morgenen, mens mor henter på ettermiddagen. I en familie bytter de på hvem av foreldrene som leverer og henter - det planlegges ut i fra deres arbeidsdag, men også disse foreldrene deler likt på denne oppgaven. Ved å dele på å følge barna i barnehagen, kan begge foreldrene dermed strekke arbeidstiden utover den rammen som barnehagens åpningstider setter.

Et annet element som gjør det mulig for foreldrene å strekke arbeidstiden, er hjelpen fra au pairen. Hovedtendensen at au pairen hjelper dem om morgenen med å sette frem frokost og lage matpakker til barna. Som en mor sier: "Hun begynner klokka syv og da kommer hun opp og lager frokost, og så lager hun matpakker til barna". Etter frokost er det som regel au pairen som rydder og vasker kjøkkenet, og familiemedlemmene kan bare gå fra bordet. I tillegg kan foreldrene drøye hjemkomsten fra jobben fordi hus og klær er ryddet og

vasket, samt at au pairen som regel har startet middagsforberedelsene. Og manglet det litt frukt og grønnsaker, har au pairen gått til innkjøp av dette i løpet av formiddagen. En av mødrene forteller:

[..] så da, går vi herfra sånn kvart på åtte, åtte. Og da hjelper hun til å rydde opp litt og sånn også vasker hun huset og rydder og sånn to ganger i uken. Også stryker hun, klær. Også gjør hun litt sånn, hjelper hun til med middag stort sett alle ukedagene. [...] Også handler hun litt. Vi gjør et par store handlinger i løpet av uken, også hjelper hun til hvis vi mangler melk eller.

Slik sparer foreldrene tid i hverdagen, tid som blant annet kan brukes på jobben.

Sykdom hos barna er en utfordring for yrkesaktive småbarnsforeldre i dag.

Seniorforsker ved Arbeidsforskningsinstituttet, Halrynjo (2010), hevder at dette er grunnen til at mange mødre ser seg nødt til å velge bort karrieren til fordel for deltidsjobb. Dette ser ikke ut til å være en særlig sentral problemstilling hos informantfamiliene. Der kan mødre holde fast på den samme karrieren også etter å ha blitt mor. Det er au pairen som gjør dette mulig: hun kan passe småsyke barn, slik denne morens beskrivelse kan stå som eksempel på:

Men det jeg trenger utrolig mye hjelp på [..], det at det kan være noen her hjemme hvis barna er syke, ikke er veldig syke, men litt sånn snufsete, at noen kan hjelpe til.

Likevel viser denne moren en skepsis til at au pairen skal passe barna *for ofte*, noe hun forklarer på denne måten:

Jeg tror forrige uke, for eksempel, så var de hjemme med henne en dag fordi da var barnet syk. Og da ville storebror gjerne være hjemme, så da sa vi ok, greit liksom, han spør aldri så han skal få lov. Da var han hjemme, og da var de kjempefornøyd, begge to. Så ja, det er sikkert sånn... Noe jeg som mor bare... er litt oversensitiv på. Fordi det går jo egentlig helt fint, men det er ikke så ofte hun er, med han minste er hun litt alene, men ikke med begge to.

Moren forteller på den ene siden at barna har det fint sammen med au pairen, mens på den andre siden uttrykker hun skepsis til dette samværet.

Men det er ikke alle foreldrene som velger å bruke au pairen til å passe syke barn. I familien som hadde au pair i overgangen mellom foreldrepermisjon og barnehagestart, fortalte moren: ”Var hun [barnet] syk, så syns jeg også det var veldig greit å være hjemme med henne og at det ikke... Det er noe med mamma eller pappa da, følte jeg veldig på”. Kanskje handlet det om at datteren fremdeles var så liten på det tidspunktet, og at moren derfor mente det var tryggest for barnet å bli passet av en forelder. Men det er også en av de andre mødre som

forteller om tilsvarende praksis på intervjutidspunktet: at i deres familie er det slik at en av foreldrene går fra jobb hvis barnet blir sykt i barnehagen. Førskolelæreren på denne avdelingen opplever denne ordningen som underlig:

Førsk.: Ja. Men jeg synes det er litt pussig, for de har en au pair hjemme, men hun, hun henter henne aldri! Til og med når hun er syk! Så hun har blitt her i barnehagen, ehm til mor eller far har kunnet komme fra jobb. I stedet for at au pairen kunne komme og hente henne og ta henne med hjem. Men det har aldri skjedd.

I: Men hva tenker du om det?

Førsk.: Jeg synes det er rart. Jeg synes det er *meget* rart. [...] Men det virker som kanskje hun ikke har så veldig mye med disse barna å gjøre, da. [...] for vanligvis hvis du har au pair hjemme, og du har sykt barn, så ville det vært, tror jeg i alle fall, litt naturlig at au pairene henter barnet. Til du kan komme fra.

De offentlige familie- og arbeidsdiskusjonene i dag er opptatt av at arbeidsplassene har ansvar for tilpasningen mellom familie og arbeid (Bø, 2005). Tross samfunnsmessige utviklingstrekk i forhold til familievennlig tilrettelegging, som vi var inne på under velferdsgoder, mener Halrynjo (2010) at konflikten mellom karriere og omsorg for barn opprettholdes. Halrynjos avhandling viser at trumfkortet for å ”gjøre karriere” i arbeidslivet, er å konstruere seg selv om uunnværlig (ibid). Hvordan kan denne studiens foreldre opprettholde sine karrierer fra tiden før de fikk barn?

Når mødrene forteller om arbeidsintensive jobber som ikke er forenelig med å være hjemme og passe syke barn, kan det tyde på at deres arbeidsplasser har et miljø som viser liten forståelse for småbarnsforeldres familieforpliktelser. Det er også slik at arbeidslivet fortsatt forventer at det er kvinnene som skal ta hovedansvaret for familie- og barneomsorgen (Bø, 2005). Sett fra et slikt ståsted kan det se ut til at au pairene primært ansettes for at mor skal kunne beholde en viktig plass i arbeidslivet. Ved å tilsette au pair, ”kjøper” foreldrene en tjeneste som muliggjør deres fortsatte yrkesaktive liv, uten å måtte redusere stillingsprosenten. Mye av den tiden foreldrene sparer ved å ha au pair-hjelp hjemme, kan det altså synes som at arbeidslivet får. I tillegg til at mødrene kan jobbe i 100 % stillinger, forteller de om fedre som jobber sene kvelder opp til flere ganger i uken. Au pairen gjør det altså mulig for far å jobbe mer – han kan med Halrynjos begrep, være ”alltid beredt” på jobben. Dette viser at foreldrenes arbeidsplass fritas for ulemper forbundet med foreldrenes omsorgsansvar. Au pairen kan sies å fungere som en buffer mellom foreldrene og arbeidsplassene, som gjør at arbeidsforholdet fra tiden før de ble foreldre, kan opprettholdes i mer eller mindre samme form og mengde også etterpå.

Når en skal se hvordan foreldrenes arbeidsintensive jobber kan prege hjemmemiljøet til barnet, kan det på en litt brutal måte sies at barnet frarøves pappatid og mammatid. Disse arbeidsplassene medfører for eksempel at ikke begge foreldrene rekker hjem til å spise middag sammen med partneren og barna, som en hel familie. Det er arbeidslivet som får den middagen, mens barnet kun får tid med én forelder om gangen, ikke med begge samtidig.

Mesosystemet

En analyse på mesonivå innebærer at man ser på relasjonene mellom flere av barnets nærmiljøer samtidig, og hvordan de virker sammen (Bronfenbrenner, 2005). De erfaringer og opplevelser et barn har med seg hjemmefra, tar det med seg videre til barnehagen. Og vice versa, når barnet kommer hjem igjen, forsvinner ikke det som har skjedd i barnehagen, men er med på å prege det som skjer hjemme. Hvordan skjer erfaringsoverføringene mellom barnehage og hjem når familien har au pair?

Da jeg begynte å jobbe med denne oppgaven, så jeg på det å utforske relasjonen mellom barnehage og hjem som en sentral oppgave. Andre studier om foreldreskap og barneliv der barnehage inngår i foreldrenes omsorgskjede har vist hvor viktig foreldre opplever kontakten med barnehagen, og også hvor opptatt barnehagens personale er av denne kontakten (Finsæther, 2009; Højholt, 2005; Reve, 2008). Foreldrene ser på seg selv som de ansvarlige for helheten i barns liv, og trenger kunnskap om hva barnet har holdt på med i barnehagen, både for å sjekke at barnet har det bra nok i deres fravær, og for å kunne hjelpe barnet til å knytte forbindelser mellom forskjellige deler av dagen sin (Andenæs, i trykk b). Mange foreldre ønsker også å gi informasjon til barnehagen om hva barnet opplever på hjemmebane, og om barnets dagsform, slik at barnehagen bedre kan forstå og møte akkurat deres barn. Dette blir særlig viktig mens barna er små og ikke selv kan fortelle (Andenæs i trykk a), og for foreldre som har barn med spesielle behov (Reve, 2008). Derfor var jeg nysgjerrig på hvordan foreldrene ville oppleve det å la en au pair ha ansvaret for levering og henting i barnehagen – og hva som ville skje med kontakten mellom barnehagen og foreldrene. Andre au pair-studier hadde vist at det er au parene som har denne oppgaven (Bertelsen, 2007; Bikova, 2008; Hovdan, 2005; Sollund, 2010). Men allerede tidlig i intervjuene så jeg et mønster: det er foreldrene som følger barna i barnehagen, ikke au parene. Dette viste seg å gjelde for alle familiene - det er sjelden, eller aldri, at au parene følger barna i barnehagen. En mor forklarer at hun synes det er *hyggelig* å følge selv:

Mor: Det er veldig sjeldent de henter [...] For jeg har som regel tatt meg av det.

- I: Men hva med levering om morgen da?
Mor: Det har som regel jeg også tatt, de [au pairene] har hjulpet til innimellom om vi har tidlige møter og sånt noe. Men jeg synes det er hyggelig, spesielt *jeg* synes det er hyggelig å gjøre den biten selv.

Når foreldrene leverer og henter barna selv, betyr det at au pairene ikke lenger er en del av barnehagebildet, slik jeg hadde observert at det var for noen år tilbake. Da jeg intervjuet førskolelærerne i barnehagen, fikk jeg en forklaring på endringen. De fortalte at da au pairene tidligere fulgte barna i barnehagen, mistet barnehagen kontakten med foreldrene. Dette anså de som et problem, ikke bare for barnets trivsel, men også for foreldrene og barnehagepersonalet. Barnehagen innførte da en regel om at en av foreldrene *enten* må levere *eller* hente hver dag, for på denne måten å oppnå en tettere dialog dem imellom. Denne regelen tok tydeligvis foreldrene på alvor, for på intervjutidspunktet var det få au pairer i barnehagen. En av førskolelærerne beskriver det slik:

Vi ser ikke *så* mye til au pairer nå som vi så for eksempel for fem år siden. For jeg tror det er en liten endring nå, jeg tror at au pairene er mer hjemme, og vi blir av og til overrasket over hvem som *har* au pair, for vi har ikke visst om det.

Det har altså skjedd en endring i hvordan familiene i denne barnehagen bruker au pairene. Det interessante her, er derfor at forbindelsen mellom barnehagen og hjemmet i veldig liten grad preges av at familien har au pair.

Mikrosystemet

En analyse på mikronivå innebærer at man ser på relasjoner mellom individet og personer i dets umiddelbare nærmiljø, for eksempel familiemedlemmene, da disse relasjonene bidrar til barnets utviklingsbetingelser (Bronfenbrenner, 2005). Vi skal nå se nærmere på dette, og særlig hvilken relasjon au pairen har til barnet og familien.

I følge formelle regler skal au pairen behandles som et familiemedlem. Likevel inviterer ikke alle foreldre en au pair for å utvide familien, men for å få hjelp med husarbeidet (Bertelsen, 2007; Bikova, 2008; Hovdan, 2005; Sollund, 2010). Au pairen tilhører riktignok husholdet i de fleste tilfeller, men ikke familien, som er begrenset til medlemmer med biologiske bånd seg imellom (Marianne Gullestad, 1981).

De tre familiene med filippinsk au pair har litt ulikt syn på hvordan, og om, au pairen skal inngå i familien. Noen forteller at de ser på au pairen som en hjelper som er hos dem for en begrenset periode, og at hun derfor ikke innlemmes i familien. Andre foreldre sier de ønsker at au pairen skal være en del av familien. Dette skal vi se litt nærmere på.

Foreldrene som ønsker å holde en viss avstand til au pairen, forteller at de sjelden innlemmer henne i familiens gjøremål. En mor fortalte for eksempel at de ikke ønsker at au pairen skal spise middag sammen med familien så ofte: ”Det prøver vi som sagt en dag i uken”. En annen familie ser annerledes på au paires deltakelse i familiens måltider – de vil gjerne at hun er sammen med dem, slik en mor sa:

Men hun er alltid sammen med oss på morgenen, og så er hun alltid sammen med oss på middagen. For det har jeg sagt også før, at den forrige au pairen spiste ikke alltid middag med oss, og det sa jeg til henne at var helt greit, men to dager i uken er det hyggelig syns jeg. Det har noe med, det å være en del av familien.

Samtidig forteller alle som har filippinsk au pair at au pairen *spiser* alle måltidene nede hos seg selv, fordi hun liker annen mat enn det vertsfamilien tilbyr. Så når au pairen er sammen med familien under måltidene spiser hun ikke, hun bare sitter sammen med dem. En av familiene prøver også å inkludere au pairen på andre måter, og særlig den forrige au pairen deres var mye sammen med familien:

Hun au pairen vi hadde først - jeg bare elsket henne over alt på jord! Jeg syntes hun var helt fantastisk. Og vi har masse kontakt med henne enda. Og hun er med oss på ferier når vi kan og, vi har vært veldig sånn som prøver å integrere dem i familien. Så vi har tatt de med, på alt.

Familien forteller at de også prøver å innlemme den nye au pairen på samme måte.

En annen familie har eldre søsken i skolealder som i følge foreldrene har fått god kontakt med au pairene. Denne familien inkluderer au pairen i enkelte omsorgsoppgaver, som for eksempel at hun er i huset når de eldste barna kommer hjem fra skolen, mens foreldrene fortsatt er på arbeid. Denne ordningen setter barna pris på, i følge moren. Selv om denne au pairen slipper litt til i forhold til barnet, forteller foreldrene at de ikke behandler henne som et familiemedlem på *alle* områder, slik denne uttalelsen kan stå som eksempel på:

Men [...] jeg vet ikke om jeg hadde orket å ha [au pair] så lenge om jeg skulle hatt noen – hatt noen bare, som måtte dele kjøkken og bad og. Nei. [...] Men, hun er ikke den første du ser om morgenen når du skal på badet. Så det synes vi, det synes de og er veldig godt. For de føler jo, det slaget de er, de vil jo ikke være til bry.

Moren forteller også at barna blir lei seg når au pairene reiser og skal erstattes av nye: ”De er jo en av familien. Barna blir kjempe glad i dem, og blir veldig lei seg når de reiser”.

Informantfamiliene er opptatt av å ha en sunn livsstil. Alle foreldrene forteller at de er glad i mosjon og frisk luft, og at de gjør mange aktiviteter sammen som familie. Også det

bidrar til å begrense samværet med au pairen. De drar gjerne på søndagstur i marka sammen med venner, eller på skitur og slalåm i helgen. En av foreldrene beskrev det slik:

Men på søndager så blir det ofte egentlig kanskje at man heller går en tur i skogen eller finner på noe eller drar og ser på dyr på [stedsnavn] eller gjør noe mer. Og på vinteren så er vi jo i hvert fall på ski en av dagene da, ofte egentlig to, men hvert fall en av dagene. På ski ja. Begge deler, langrenn og...

Dette er i liten grad aktiviteter som de trekker au pairen inn i, og i de fleste familiene er ikke au pairen sammen med familien i helgene. Det er enkeltksempler på at foreldrene har hatt med au pairen på ski, eller servert henne boller i helgen. Men dette er heller unntak enn regelen. Først og fremst forteller både foreldrene og au pairene at de lever separate liv i helgene. En av au pairene beskriver hvordan en vanlig helg for henne ser ut:

There is a loppemarked in [stedsnavn], and then they love, most of the Philippines, they want to go to loppemarked. And then we are going there, and then we are just shopping in the loppemarked. It's nice, you can get best clothes and bags. Shoes. And then if they want, Sunday, because most of us are going to church. Yeah, we are going to church [...] It's just the catholic church, because we are catholic. [...] Yeah, there are *many* au pairs in the church. Oh my god, my classmates and the schoolmates in the high school, I can see [...] My god, in Philippines we don't see each other, and now we are in Norway, oh my god, world is still small, because we can see each other.

Au paires helg inneholder samvær med venner, og kirkebesøk på søndager hvor hun gjerne treffer tidligere skolekamerater fra barndommen på Filippinene.

Vi har nå sett hvordan au pairene i begrenset grad inngår i familiene, både i hverdagslivet og i helgene. Vi skal nå se litt nærmere på hvordan foreldrene vurderer familiens samvær med au pairen, og hvorfor au pairen ikke inngår i særlig grad i mikrosystemet *familien*. Vi skal også se hvordan au pairene opplever livet "utenfor" familien.

En av familiene ønsker som sagt å ha et litt distansert forhold til au pairen, og moren begrunner det slik:

[..] det er litt sånn å holde tett til brystet det som er hverdagen, for det er ikke så mange timer man har på ettermiddagen, og. Så det er kanskje litt, kall det lite inkluderende da, hvis man skal være ærlig sånn sett. Og jeg er sikker på at hun ville sikkert gjerne gjort det hver dag.

Moren refererer her til at au pairen nok gjerne skulle spist middag med dem hver dag, hvis det var opp til au pairen. Foreldrene forteller at de har stor respekt for au pairene sine, og at de blir glad i dem. En mor forklarer det slik:

Den moderne familien lever jo litt mer at man lever to parallelle liv, de [au pairene] har sitt eget liv med venner og sosiale ting, og de reiser bort og de lever sitt liv. Og så lever vi vårt liv. Og vi har kjempegod relasjon og vi er virkelig *utrolig* glad i henne, og kommer til å feire bursdagen hennes også [...]. Og sender henne bildemeldinger når vi er på ferie og liksom vi, hun er jo absolutt sånn sett mentalt en del av vår familie, og vi har *dyp* respekt for henne. Men det er ikke sånn at hvis vi reiser på hytta i helgen, at hun blir en selvskreven del av det. Det er liksom, *sånn er det bare ikke*.

Det virker som foreldrene ønsker det beste for au pairene, men det betyr ikke at au pairen blir invitert med på alt familiemedlemmene gjør sammen.

Det er variasjon i hvordan au pairene tilbringer fritiden. Noen lever et sosialt aktivt liv, og har mange venner de tilbringer mye av fritiden med. En av de filippinske au pairene forteller at hun er mye sammen med venner (som også er filippinske au pairer):

I am going to my friend there, during my one hour, have a little bit. And then some of my friends want to go *with me*, they want to eat together *with me*, during the weekdays for my break time, they call me. [...] Some of my friends also, we were going to the park here in [stedsnavn], and then [...] we were just talking to each other downstairs.

Den skandinaviske au pairen var også aktiv på fritiden, og fortalte at: ”Jeg var nesten aldri hjemme”. Noen av au pairene har derimot færre venner å tilbringe fritiden med. En av dem fortalte om en opplevelse sammen med vertsfamilien som hun satte stor pris på:

But my third day here in Norway, we go to, we went to [stedsnavn], and we go to park. They [...] show me how beautiful the Norway is. That's the only, that's the first time we go out together. [...] I really liked that [lys, glad stemme].

Når jeg spør om hun ville likt å være sammen med familien på denne måten flere ganger, svarer hun kontant: ”Yes”! En annen au pair forteller at helgene kan være litt vanskelige for henne, som hun beskriver slik:

And I think that's the difficult for me, [...] sometimes misses them, misses my family [vertsfasilien]. Maybe I want to have more time with the kids. That's why in the weekends I sometimes play with them, [...] so that they can easily be close to me. I want to be with them.

Som vi ser, er det ulike praksiser i hvordan au pairene inkluderes i familiene. Noen inviterer au pairen med på enkelte av familiens aktiviteter, andre gjør det ikke (se også Bikova, 2008). Likeså sier noen av foreldrene at de anser au pairen som en del av familien, mens andre sier de ikke gjør det. Likevel forteller alle au pairene at de *føler* seg som en del av familien, og alle de filippinske au pairene refererer flere ganger til ”my family” når de snakker om sin norske

vertsfamilie. Den skandinaviske au pairen fortalte dette på spørsmål om hun følte seg som en del av familien: ”Ja, det kjente jeg fra første dagen, at det var, det her er min, min andre familie”.

Dette viser at det i noen av familiene er et misforhold mellom foreldrenes og au parenes opplevelser av sistnevntes inkludering i familien. Man kan da undres over hvorfor au parene opplever seg som en del av familien. Sollunds fortolkning (2010) er at au pairer ofte overfører følelser for egne barn til arbeidsgivers barn for å takle at de har forlatt egne barn i hjemlandet. Hun fant også at foreldrene legitimerer å ha hjelp i hjemmet ved å fremheve au parens rolle som familiemedlem ut fra norske ideer om sosial likhet.

Hvordan au parene innlemmes eller ikke i vertsfamiliene, signaliserer noe til vertsbarna. Foreldrenes verdier og holdninger til au parenes rolle i husholdet overføres til barna. Behandles au pairen som en hushjelp eller et familiemedlem? Er hun med på familiens måltider som et familiemedlem, eller er hun der kun for å hjelpe til? Dette er spørsmål jeg vil komme tilbake til under *avsluttende refleksjoner*.

Fra Bronfenbrenner til meningsforståelser

Bronfenbrenners utviklingsøkologiske modell har vært et hjelpemiddel til å utforske datamaterialet på en systematisk måte. Analysen har gitt et bilde av hvordan det å ha au pair preger de ulike systemene barnet inngår i og omgis av, systemer som direkte og indirekte preger barnets utviklingsbetingelser. På makronivå så vi hvordan foreldrene organiserer omsorgen for barna sine ved å ta i bruk samfunnets forskjellige ordninger, som betalt omsorgspermisjon, og senere ved valg av barnehageplass eller annen omsorgsløsning. Som en overgang mellom permisjonstid og barnehagestart var det noen som brukte kontantstøtten til å lønne en au pair, en mulighet som faller bort ved bruk av barnehage. Men for å forstå at akkurat disse fire familiene kunne velge å ha au pair, er det også nødvendig å trekke inn forhold ved makrosystemet, som for eksempel økonomisk fordelingspolitikk: dette var familier med god råd og store hus. Dermed er det mulig for dem, både økonomisk og plassmessig hjemme, å ha au pair. Vi så også at foreldrenes arbeidsplasser krever stor arbeidsinnsats fra foreldrene, noe som resulterer i mindre tid for barnet sammen med begge foreldrene i hverdagen. Analysen av mesonivået viste at foreldrene selv ønsker å levere og hente barna i barnehagen, dette er ikke en del av au parens oppgaver. På mikronivå så vi at familiene snakker ulikt om hvorvidt au pairen er en del av familien. I noen familier inviteres au pairen med på familiens aktiviteter til en viss grad, men i praksis lever familiene og au parene ganske atskilte liv, spesielt på fritiden. Vi så også at de filippinske au parene var lite

sammen med barna. Som sagt, trodde jeg på forhånd at au parene hadde en plass i barnas omsorgskjede, men slik viste det seg ikke å være. Au parene fulgte ikke barna i barnehagen, og i det hele tatt tilbringer de svært lite tid *alene* sammen med barna. Hva er det da familiene skal med au pair? Dette skal vi se nærmere på i neste del. Hva er det som blir mulig for foreldrene ved å ha en au pair i huset, slik de selv fortalte om det? Og hva forteller dette om hva slags idealer om et familieliv med jobb og barn, disse foreldrene prøver å realisere? For å foregripe noe av det jeg fant: Det kan se ut som au parene inngår i et større prosjekt foreldrene har, noe som omfatter noe mer enn bare rene gulv og nystrøkne klær. Dette vil jeg presentere og diskutere under fanene: *parforholdet*, *familielivet* og *tilrettelegging av barnelivet*.

Parforholdet

Husarbeid og barnepass har tradisjonelt vært kvinnens ansvar, og blitt sett på som kvinners ansvar (Dixon & Wetherell, 2004; Haavind, 1987). Selv om det har skjedd mye i forholdet mellom kvinner og menn angående arbeidsfordeling, er det fortsatt kvinnene som tar hovedansvaret for husarbeid og barneomsorg (Bungum, Brandth, & Kvande, 2001; Kitterød, 2000). Fordelingen av oppgavene mellom foreldrene henger sammen med mors utdannelsesnivå, og på den måten at høyt utdannede kvinner bruker mindre tid på husarbeid enn dem med lavere utdanning (Kitterød, 2000). Høy utdanning henger sammen med høy yrkesdeltagelse, og høyt utdannede mødre opplever større innsats fra deres partnere enn hva de med lavere utdanning gjør (ibid). Vi skal nå se hvordan foreldrene snakker om og reflekterer over jobb, barneomsorg og husarbeid.

”Løsning” på utfordringen med arbeidsdeling. Hvis vi ser på likestilling mellom foreldrene i forhold til arbeid utenfor hjemmet, virker foreldrene på mange måter likestilte. Vi har sett at alle foreldrene i denne undersøkelsen er fulltidsarbeidende. Mødrene forteller at de ikke har noe ønske om å jobbe redusert tid. En av familiene forteller at de heller ikke ønsket at mor skulle utvide sin omsorgspermisjon. Moren beskriver hvorfor:

Mor: Og så syns han [far] også det var fryktelig greit at jeg begynte å jobbe igjen [ler litt].

I: Ja... Hvordan da tenker du?

Mor: Nei, fordi man blir jo veldig // man blir jo veldig sjefen i huset. Så da er det veldig greit at man får brukt energien sin på litt andre ting. Og får litt annen inspirasjon og litt andre referanser, det har kanskje bare noe med at man trives kanskje bedre selv når man får ha litt sånn voksenkontakt som en naturlig del av hverdagen din. At du liksom ikke må skape den voksenkontakten hver dag,

men at den kommer litt sånn fordi du treffer mennesker du ser på jobben, eller klienter eller...

Som vi ser, er det i denne familien også i fars interesse at mor går ut i arbeid etter endt permisjonstid.

Som vi har sett tidligere, tok samtlige mødre ut om lag ett års omsorgspermisjon, og fikk på den måten mye tid sammen med barnet alene. Tre av de fire fedrene tok ut fedrekvoten, men den ble ikke brukt til å være alene med barnet. Derimot ble den tatt ut i forbindelse med at hele familien, inklusive mor, dro på ferie. Hvordan forklarte foreldrene denne ordningen? Jo, det ble uoppfordret gitt begrunnelser for hvorfor permisjonstiden til far ble brukt på denne måten, og det ble forklart som praktisk å ta ut ferie sammen, hele familien. Men en av mødrene forteller at hun i ettertid nesten angret på at de valgte denne ordningen. På spørsmål om far tok ut noe permisjon, svarer hun:

Ja, litt. Men vi har gjort det hyggelige, men også litt dumme begge gangene – at vi har vært sammen. Og det var vært *kjempekoselig*, men mange ganger i ettertid har jeg egentlig angret, fordi at de hadde hatt så godt av... [...] og så tror jeg også at kanskje jeg er, som mange andre kvinner er forstått, at man på en måte har et lite kontrollbehov, at jeg kanskje hadde hatt lettere for å slippe det hvis jeg liksom bare hadde overlatt barn og hus og hjem helt til ham, mhm.

Moren beskriver det som hyggelig å ta ferie sammen som en hel familie. Men samtidig antyder hun at det hadde vært lurt om fedrekvoten hadde vært brukt på en annen måte. Ikke bare hun selv, sier hun, men også far og barna, hadde hatt godt av at mor gikk tilbake til arbeid når far skulle ta ut sin permisjon.

Foreldrene snakker om likestilling av barneomsorgen på andre måter også, som denne utvekslingen kan stå som eksempel på:

I: Men tilbake til gårsdagen, hvem var det som leverte i barnehagen i går?
Mor: Fa...
[...]
Far: Nei, i går var det du [kommenterer fra kjøkkenet].
Mor: Nei. Ja, for du var i utlandet i går, det er helt riktig. Men det *er* far hver dag. Med unntak av hvis han er på en reise.
I: I går da?
Mor: I går var det meg. Ja, i går var det meg.

Det virker som moren ønsker å vise at det er far som pleier å levere barna om morgenen. Da jeg spør om hvordan det var i går, vil hun først ikke svare at det var hun som leverte. Det var hennes mann, i en sidekommentar fra kjøkkenet, som poengterte hvem som faktisk leverte i

går. Det virker som likestilling i parforholdet når det gjelder barneomsorgen, er viktig for henne.

Når foreldrene deler på å følge barna i barnehagen, får begge mulighet til å jobbe fulle arbeidsdager, samtidig som de får fulgt opp barna i den daglige kontakten med barnehagen. I tre av familiene, som vi har sett, er det far som pleier å levere barna om morgenen, mens mor henter på ettermiddagen. Vi så også at foreldrene har fleksible arbeidsplasser, som tillater at foreldrene styrer arbeidstiden på morgenen og ettermiddagen. En mor beskriver sin arbeidstid og samarbeidet med mannen om følging i barnehagen slik: ”Min jobb er veldig fleks. Så jeg er, det er som regel far som leverer og så henter jeg”. I disse familiene er far sammen med barna en times tid om morgenen, mens mor drar tidlig på jobb. På ettermiddagen er mor sammen med barna frem til leggetid, mens far gjerne kommer hjem sent på ettermiddagen, eventuelt kvelden, kanskje i tide til høytlesning på sengekanten med barna. Dermed er mor og far sjelden hjemme samtidig på ettermiddagene, slik en mor forteller: ”Så det som skjer hos oss, det er jo at, eh, vi to foreldre vi er veldig sjelden hjemme på ukedagene samtidig. // Det skjer veldig sjeldent”. Når mor er hjemme på ettermiddagen, får hun gjerne hjelp av au pairen. Mødrene forteller at hun da hjelper til med middagsforberedelsene, og eventuelt under måltidet, samt vasker kjøkkenet etterpå.

Som vi har sett tidligere, ønsker foreldrene selv å ta seg av oppgaver som omhandler barneomsorgen, det ønsker de ikke å sette bort til en au pair (se også Bikova, 2008; Sollund, 2010). Ett unntak er familien som hadde skandinavisk au pair et halvt år før barnet begynte i barnehage. I den familien passet au pairen barnet fem dager i uken, åtte timer hver dag, med tre timers pause mens barnet sov formiddagslur. Moren forklarer denne ordningen slik:

Det jo veldig mange som sier at ja - nei, de [au pairene] skal ikke passe barna noe, og det var jo ikke for oss. Dette var erstatning for barnehage, fordi vi ville at hun skulle få lov til å kunne fortsette å være i sitt vante miljø. Og ha en myk start, fra å bare være mammas baby til barnehagen. Så det er helt riktig, for oss så var det jo liksom faktisk primært for å passe barn. Og [...] det viktige det var at hun koste seg veldig med barnet. Og hun hadde jo nesten tre timers pause midt på dagen når barnet sov.

I denne familien var au pairen, for en begrenset periode, nærmest ansatt som en dagmamma.

Vi har også sett at alle foreldrene i denne undersøkelsen har satt bort mesteparten av husarbeidet. Dermed har de fjernet det som ellers er en kilde til besvær i mange parforhold. Mødrene forteller at de rydder litt innimellom, og kanskje setter på en vaskemaskin i ny og ne. De forteller at i det store og hele, er de nå er fritatt fra husarbeid. En mor beskriver husarbeidet før og etter au pairen slik:

Ja, for det gjorde jeg jo før selv. Før så brukte jeg en time hver kveld på det. Så det er veldig, det er fantastisk å ha hjelp til det. Ja. Så det // det gjøres ikke, jeg gjør ikke så mye husarbeid lenger. // Men det hender, det hender det er litt sånn småting. Litt rydding og... Det er mer sånn rydding og kasting og sortere.

Au parene forteller det samme, og en av dem svarer på spørsmål om hennes oppgaver i huset, slik: "The whole house every day, cleaning". Det er altså au parene som *utfører* husarbeidet, men hvem av foreldrene er det som har *ansvar* for det, og som gir au parene instruksjoner om husarbeidet og klesvasken? Mødrene forteller at det er *de* som har mest kontakt med au pannen, og at det er *de* som gir au pannen instruksjoner. Dette viser at det er mødrene som har ansvaret for husarbeidet, men har altså betalt seg ut av å måtte utføre det selv (se også Bertelsen, 2007; Bikova, 2008; Hovdan, 2005; Sollund, 2010). De filippinske au parene svarer bekreftende på at det er naturlig at det er moren i huset som de har mest kontakt med, siden hun også er kvinne. En av au parene forklarer det slik:

I: Who of the parents do you have most contact with?
Au-p: Ah, the mother, yes the mother. Because [ler] – yes.
I: Is she - do you find that natural?
Au-p: Oh yeah, yeah, that's right, because we both are women.

Foreldrene forteller at når au pannen utfører husarbeidet, frigjøres de fra en type plikter de ikke ønsker. En av mødrene snakker om det på denne måten:

[..] er det en helt *fantastisk* hjelp nettopp fordi det frigir så mye tid på ting som ingen av oss synes er veldig gøy. Altså, ingen av oss synes det er kjempegøy å pusse sølv eller bytte sengetøy eller vaske bad. Da blir ikke det gjort to ganger i uken, da blir det gjort adskillig sjeldnere. Eh - så ærlige må vi være.

Dette viser at standarden på husarbeidet i disse familiene heves når det er noen andre enn foreldrene som kommer inn og utfører det (se også Hovdan, 2005). Hvordan foreldrene organiserer au pannels arbeidsdag og plikter, kommer jeg tilbake til under *hjemmet som en veldreven bedrift*.

Det å være likestilte partnere er i dagens Norge en del av den moderne selvpresentasjonen, til tross for manglende likestilling i praksis (Andenæs, 2005). Hvilket likestillingsprosjekt har så disse foreldrene? Tre av mødrene presenterte seg som likestilte foreldre, og ville bli intervjuet sammen med fedrene. Men som vi har sett tidligere, ble det ikke slik. Likevel virker det som om også disse foreldrenes forestillinger om likestilling er at begge skal ha fulltidsjobb, og at begge skal bidra omtrent like mye. Deres spesielle "løsning"

har vært å redusere innholdet i det som skal deles så mye som mulig, ved å betale en annen person for å gjøre det.

På den ene siden kan man argumentere for at dette viser til stor grad av likestilling mellom foreldrene når det gjelder husarbeidet - ingen av dem utfører dette. På den annen side påtar mødre seg *ansvaret* for husarbeidet ved å være den av vterforeldrene som organiserer at dette blir utført av au piren. Det som tilsynelatende virker som moderne kjønnslikhet i hjemmet, fremstår ved nærmere ettersyn som nokså tradisjonelt: kvinnene står fortsatt for husarbeidet, men det er en annen kvinne som utfører det for dem (se også Bikova, 2008; Sollund, 2010).

Foreldrene deler derimot mer på barneomsorgen, selv om vi ser at det er mødre som tilbringer flest timer sammen med barna i hverdagen. Hvordan synes foreldrene denne ordningen fungerer, med mor mest hjemme med barna på ettermiddagen, uten far? Dette er ofte en tid på døgnet da barn er slitne og sultne, og det kan være en krevende jobb for én person. Men nettopp fordi familien har au pair, blir ikke mor den eneste voksenpersonen i huset. Mor har ekstra hjelp, noe som kan tenkes å ha gjort det lettere for henne å gå med på denne fordelingen av omsorgsoppgavene. En mor vurderer hjelpen fra au piren på ettermiddagen slik: "Og da har man alltid en ekstra hånd da, som kan hjelpe til."

Hvordan fedrene tok ut fedrekvoten peker også i samme retning – fedre tar ikke det største ansvaret for barneomsorgen, det gjør mødre. En av mødre fortalte sågar at: "Mannen min sier jo at: au piren er her for deg". Det ser altså ut som at det er mødre som er de ansvarlige i hjemmet, ikke fedrene. Det er hvordan tingene gjøres i disse familiene som viser at mor har større ansvar for husarbeid og barneomsorg, enn så mye de selv oppfatter det, og snakker om det, annerledes. Når de likevel presenterer seg som likestilte, kan det også fortelle noe om deres forventningshorisont - de har antagelig ikke en ide om at likestilling er å dele 50/50.

Om en tenker at likestilling mellom foreldre dreier seg om at de to må tåle like store begrensninger i hverdagen, kan en si at disse begrensningene blir langt færre når familien har au pair. Au piren frigjør foreldrene fra mange oppgaver i hjemmet, og gjør at de er mindre bundet av å være hjemme, fordi det er en annen der. Foreldrene omtaler den fleksibiliteten au piren gir dem som: "Helt fantastisk".

Rom for kjærestetid. Felles for parene er at de sjelden er hjemme samtidig på ettermiddagene i hverdagen. Som vi har sett, er det vanlig at den ene forelder er hjemme mens den andre er på jobb. I noen av familiene drar gjerne begge foreldrene tidlig fra jobb på

fredager, og tilbringer helgen sammen med familien. Parforholdet blir dyrket mest i helgene, med å gå i selskap sammen, eller reise bort sammen en helg. Dette siste er noe som blir mulig fordi de har au pair. En mor forteller hvordan deres tidligere au pair passet barna mens foreldrene var i utlandet:

Ja og vi er veldig sånn, i og med at hun har bodd her så er vi veldig trygge på at, ja sånn som da vi var i utlandet i bryllup, at hun da kan bo her en weekend.

Ett av parene er opptatt av å dyrke parforholdet også i hverdagen. I denne familien sitter moren sammen med barna under middagen, men uten at hun selv spiser. Hun venter heller til mannen kommer hjem senere på kvelden, så de to kan spise middag sammen. Moren beskriver det slik: ”Så spiser vi ofte middag [på kvelden] og tar et glass vin og prater”. Andre kvelder tar de seg en joggetur sammen, eller de går på restaurant eller besøk. Også det er noe som blir mulig fordi au pairen er der og kan passe de sovende barna:

Men, vi prøver en gang i uken da, for å gjøre ett eller annet enten sammen [...] Ja, alt fra å jogge i marka til [...] at vi er felles hos hans foreldre eller mine foreldre. Eller ja, eller går ut og spiser. Jeg skal ikke skryte av at vi gjør det masse, men vi prøver jo innimellom i hvert fall.

Foreldrene forteller at de setter stor pris på muligheten til å kunne leve på denne måten:

Far: Det viktigste synes jeg, i forhold til å ha au pair, er at det gir oss tid til å på en måte være kjærester. Aller mest! Og fleksibilitet til å kunne gjøre ting på kveldene når barna sover.

Mor: Ja, vi er nok ganske mye ute sånn sett som par. Om der er, holdt jeg på å si, bursdagmiddag hos mine foreldre eller fest med dine [fars] foreldre, eller venner eller. Vi får med oss ganske mye til å ha så små barn, uten at barna faktisk merker at vi er borte. For de sover jo. For det er ikke sånn - de legges, da legger vi dem, og så er det to baby-caller. Det er liksom noe av det aller beste, det er jeg helt enig – den fleksibiliteten er helt *fantastisk*.

Disse foreldrene får altså tid til å være sammen som kjærester selv om de er småbarnsforeldre, noe som for mange kan være en utfordring (se også Danielsen & Mühleisen, 2009). Som vi har sett tidligere, betaler foreldrene au pairen for ekstra jobbing, blant annet barnevakt, slik at foreldrene kan dyrke parforholdet, enten det er i hverdagen eller i helgene. Foreldrene poengterer at dette er en god løsning for dem, men også for au pairene som har reist halve jorden rundt for å tjene ”gode” penger. Foreldrenes historier bærer preg av å ”unnskyldte et avvik fra et kanonisk kulturelt mønster, eller i det minste gjøre det forståelig” (Bruner, 1990,

ss. 49-50). I følge Bruner (1990) vil våre historier nesten alltid fremstille forteller i et godt lys, noe som kan sies å gjelde disse foreldrene, som fremstiller utnyttelsen av au pair-ordningen som en vinn - vinn situasjon for begge parter.

Familielivet

Nå skal vi se nærmere på foreldrenes fortellinger om familielivet, og au parens betydning for foreldrenes realisering av det familielivet de ønsker.

Familielivet går på skinner. I ”vanlige” familier er det foreldrene som står for alt det praktiske arbeidet som trengs for å drive et hushold. For noen familier fremstår det å utføre husarbeid sammen, som for eksempel å lage middag eller vaske huset, som en måte man ”lager” familie på (Finsæther, 2009). I andre familier har man sett hvordan det å forstørre deler av det praktiske arbeidet, kan være en måte å tilføre familielivet ekstra mening og tilfredshet (Aarseth, 2008).

Det som utgjør noe av kjernen i familielivet for de fleste, finnes ikke i au pair-familiene, siden husarbeidet er satt bort. Foreldrene forteller at de ønsker å tilrettelegge hverdagen så den skal fungere optimalt for alle i familien, og at de forsøker å beskytte barna mot unødvendig ”støy”. Her kommer au pairen inn, og gjør det mulig. En mor er for eksempel opptatt av at yngstemann ikke skal behøve å bli drasset med på kjøring av eldre søsken. Det passer derfor godt at au pairen kan passe ham i kortere perioder. Hun forklarer det slik:

Og så de skal slippe – at barnet skal slippe ut og inn av bilen. [...] han synes det er helt pyton. Måtte bli forstyrret i leken for å sette seg i bilen for å kjøre noen på trening. Da var det deilig å slippe – så var det deiligere å være igjen i huset.

Det å ha en au pair i hjemmet, gir familiene en fleksibilitet som foreldrene forteller at de verdsetter høyt. Men også det å ha en fleksibel arbeidsplass, som vi har vært inne på tidligere, fremstår som viktig for foreldrene, da dette gir dem mulighet til å dele på å følge barna i barnehagen. En far forteller at han selv styrer arbeidsdagens start, og at det derfor passer for ham å levere i barnehagen om morgenen:

Jeg kan påvirke min jobb selv liksom, så det er sjelden man må ta møter klokken åtte på morgenen, så jeg ordner mine greier innen klokken ni. Straks innen ni, og det funker. Altså det funker veldig bra.

Også mødrene forteller at de har fleksible jobber, som gjør at de kan starte tidlig på arbeid, og gå tidlig hjem for å hente barna i barnehagen. En mor fortalte at: ”Jeg bare tenker på meg selv da. Det er sånn vi har organisert det”. Når den ene forelder drar tidlig på arbeid, blir den

andre igjen hjemme og sørger for en rolig morgen sammen med barna: ”[...] og så spiser vi frokost sånn til åtte, vel kvart over åtte tiden, og prater og gjør ferdig matpakke og, ja. Stort sett bare en rolig fin morgen, ikke noe barne-tv eller noe sånt”. Ved å organisere levering og henting på denne måten, blir resultatet at barna kan ha kortere oppholdstid i barnehagen, slik en mor sier:

Men har hatt ekstrem fleksibilitet da [på jobben], det har vi begge to egentlig hatt, så vi har kunnet levere og hente, vi har liksom aldri vært først i barnehagen eller sist i barnehagen.

Selv om foreldrene har jobber som krever stor arbeidsinnsats, prioriterer de altså å følge barna til og fra barnehagen selv. En mor begrunner det slik:

Altså, for meg er det der henting og levering av barna i barnehagen, det er en del av barnas hverdag, og vi har så lite tid med dem. De er jo stort sett i barnehagen, det er litt tid på morgenen og så er det et par timer på ettermiddagen. Og det får man til. Tenker jeg. Det // både far jeg har arbeidsintensive jobber, men de er relativt fleksible, så det der det får vi stort sett til altså.

Foreldrene synes å være opptatt av at alle parter får utfolde seg på sin arena: i barnehagen, på arbeidsplassen og gjennom aktiviteter. I tillegg fremstår det som viktig for dem at familien skal kunne returnere til et trygt og godt hjem, der alt er i sin skjønneste orden, særlig når det gjelder nettopp orden. Foreldrene behøver ikke å bekymre seg for når de skal få vasket badet eller støvsuget huset. Takket være au pairen kan familien komme hjem til et rent hus, med rene klær, pent strøket, brettet og lagt på plass i klesskapene, og der middagsforberedelsene er i gang på kjøkkenet. Barna kommer ikke hjem fra barnehagen med en sliten mor eller far som gruer seg til alle oppgavene som venter i huset, og de behøver ikke å bli dratt ut av huset for å kjøre søsken på aktiviteter. Dette er foreldrene opptatt av å skåne barna for.

Hjemmet som en veldreven bedrift. Familiene har altså organisert hverdagen slik at de kan bruke minst mulig tid på husarbeid. Den familien som ikke har au pair nå, har som sagt vaskehjelp, og forteller at de også bruker lite tid på husarbeid. Au pair-familiene har ulike måter å organisere husarbeidet på. I en familie styrer au pairen husarbeidet selv i løpet av uken, ut i fra vertsmorens definerte standarder. I tillegg får hun ad hoc oppgaver. Moren beskriver det slik:

Jeg har tatt litt mer at finn deg, finn deg en måte som du synes fungerer selv, også hjelper jeg heller til og sier at nå må vi støvtørke der eller nå må vi ta vinduene eller ja.

De andre filippinske au parene har avtalt, med vertsmor, faste dager for vask av gulv, bad og kjøkken, samt støvsuging, stryking, vasking av vinduer, pussing av sølv, skifting på sengene m.m.

Et annet trekk ved deres måte å organisere husholdsarbeidet på, er å storhandle. Det gjør foreldrene en eller to kvelder i uken, og det kan de få til fordi au pairen passer sovende barn. Hvis de finner ut at det mangler noe mellom disse handledturene, kan de få au pairen til å supplere med det som trengs. På denne måten slipper foreldrene den ekstra turen til butikken, og barna er ikke med på noe av dette. Men det er ikke bare mathandlingen barna slipper å være med på, noe denne morens beskrivelse kan stå som eksempel på:

Det er litt sånn, jeg jobber jo på [stedsnavn], så alle sånne bursdagspresanger og sånt, det tas i jobbtid. Og det samme med far egentlig, sånn for eksempel sånn cherroxxer og utedresser og sånn, det blir gjort i jobbtid. Han jobber på [stedsnavn], så da er det liksom bare å gå ned til XXL, så er det fikset. [...] Og forrige helg var jeg i Paris, på jentetur, og da kjøpte jeg inn alt. Også hadde jeg et sånt raid før skolestart, og da går jeg og kjøper, jeg kjøpte tolv par olabukser! [Ler]. Jeg gjør sånn. Det er sånn altså, man blir jo veldig organisert i forhold til det meste man gjør. Så det er sånn // jeg tar noen sånne storraid. Ikke i helgene. Stort sett ikke i helgene.

I denne familien organiserer foreldrene også andre innkjøp utenom den tiden som er ”satt av” til å være sammen med barna.

Nok et bidrag til at familien fremstår som en veldreven bedrift, er at au pairen, som nevnt tidligere, gjerne starter middagslagingen før en forelder kommer hjem med barna. På denne måten sparer foreldrene ytterligere tid, og sultne og slitne barnehagebarn får tilfredsstilt sine behov raskere. Dette kan bidra til ytterligere fravær av stress, både for foreldrene og barna, og barns klaging og sutring som mange foreldre vil gjenkjenne som en naturlig del av ettermiddagen, unngås. Igjen er det au pairen som trekkes inn og fyller ut, og som sørger for at alt som skal gjøres, blir gjort i god tid og med høye standarder.

Tilrettelegging av barnelivet

De senere årene har det vært økt fokus på barns plass i samfunnet. Stortinget kom for noen år tilbake med følgende konstaterting: ”Regjeringen vil sette barna i sentrum for familiepolitikken” (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2002). De fleste foreldrene i dag ønsker at barna deres skal gå i barnehage (se også Stefansen & Farstad, 2008). Nå skal vi se hvilket barneliv denne studiens foreldrene ser det som mulig å skape, samt hvilken betydning au pairen har i dette barnelivet.

Tett foreldreoppfølging. Som vi har sett så langt, har barna høy prioritet i foreldrenes beskrivelser og begrunnelser for hvordan de har innrettet seg. De legger vekt på at de har gjort noen valg om hvordan de ønsker at livet for barna skal være, og at det er noe de ønsker å følge opp selv. De vil være tydelig tilstede i barnets liv som oppdragere, omsorgspersoner og rollemodeller. Som vi skal se, er det nettopp denne måten å tenke om seg selv som unike personer for egne barn, som begrenser hva en au pair kan "brukes til". En mor forklarer det på denne måten:

Så det, den barneoppdragelsen kan ikke en au pair gjøre. Det må vi foreldre gjøre selv, så derfor så er jeg opptatt av at den tilstedeværelsen, vi må gjerne være tilstede begge to, det er jo kjempefint fordi vi har så mange barn. At vi er til stede begge to noen ganger, at hun hjelper litt til med det ene og det andre. Men at en av oss voksne er hjemme.

Foreldrene forteller at de følger opp sine roller som oppdragere, blant annet ved at en av foreldrene som regel er hjemme når barna er hjemme (unntatt når barna sover). Et annet forhold som gjør at foreldrene ønsker å være tilstede med barna selv om au pairen er hjemme, er au paires språk. To av de tre familiene med filippinsk au pair forteller om kommunikasjonsproblemer mellom barna og au pairen, noe som i følge foreldrene skyldes at au pairene behersker norsk dårlig, og at de har begrensede engelskkunnskaper. En av mødrene forteller:

Men jeg syns at, jeg syns det er ikke så lett alltid fordi hun snakker så dårlig norsk. Og særlig han eldste blir veldig frustrert av det. Så det går helt greit når de er litt syke og slappe og sånn for en dag, men det er ikke noe flytende - noe kommunikasjon. Så jeg synes ikke det er så lett.

Også barnehagen beskriver at de tidligere har observert au pairer i barnehagen, der språket blir en barriere i kommunikasjonen mellom barna og au pairen. "Ikke så veldig mye skjer mellom barnet og au pairen, for det er, det er ikke noe språk", sier en av førskolelærerne. Noen av au pairene forteller at språket gir *dem* utfordringer også:

The most challenging for me and difficult is to communicate with the kids sometimes. Because sometimes I didn't understand what they want to say, what they want to need, and sometimes I cannot easily talk to them what they would do. And sometimes they don't understand me, and for me that's the most difficult.

Dette kan tyde på at foreldrenes oppmerksomhet på språkutfordringene er reelle.

Det er foreldrene som steller barna om morgenen og kvelden, ikke au pairen. Slik er det i alle familiene. En mor svarte dette på spørsmål om au pairen legger barna av og til: ”Nei. Det er bare vi som legger dem”. Foreldrene forteller at de vil oppdra barna etter egne verdier, og au pairen må innrette seg disse når hun passer barna. En mor beskriver dette:

Jeg er jo veldig opptatt av, i forhold til au pairen, så er jeg jo veldig opptatt av hun også bryr seg om barna. Og at hun er med, altså, at hun forstår våre verdier. Og at hun forstår liksom, når jeg sier til henne at for eksempel hvis hun har vært hjemme med barna, når de har vært syke og sånn - huset kan bare flyte, det spiller ingen rolle. Hun må bare passe på barna liksom. Da gjør det *ingenting* om det ikke er rent her. Så, at hun liksom skjønner prioriteringene. Eh, men vi er jo egentlig veldig opptatt av å videreformidle de verdiene - jeg har vært opptatt av, og som jeg ser far vært opptatt av også, at vi videreformidler det og // til henne [au pairen], og til barna. Det er først og fremst til barna. Og tilrettelegger for at de skal få de mulighetene da, som man har lyst til å gi dem.

Foreldrene ønsker altså å følge opp barna tett. De ser på seg selv som de ansvarlige for helheten i barnas liv (Andenæs, i trykk b). Dette gjelder også i deres valg av barnehage.

Foreldrene forteller at da de skulle velge barnehage, undersøkte de hvilke muligheter som fantes i nærmiljøet. De forhørte seg med andre foreldre, både kjente og ukjente, for å få innsikt i lokalmiljøets barnehager. Flere foreldre sier de la stor vekt på de gode ryktene den valgte barnehagen hadde. Foreldrene forteller at de også var opptatt av et stabilt og voksent personale, samt gode lokaler og lekeplass ute. Videre ønsket de en nær relasjon til barnehagen, med daglige møter der de kan utveksle informasjon om barnet. Det var ingen av foreldrene jeg intervjuet som visste at barnehagen hadde en regel om at all levering og henting ikke kan overlates til en au pair. Men de forteller, som nevnt tidligere, at de synes det er hyggelig å levere og hente barna. En mor beskriver det slik:

Det jeg tror, altså, jeg tror jeg kan telle nesten på en hånd de gangene en au pair har hentet i barnehagen. Og aldri levert. Så vi er veldig sånn – akkurat det er veldig hyggelig å komme til barnehagen selv og se de i øynene de som har [...]. Ja det med å hente og levere og sånn synes vi er veldig, veldig hyggelig å gjøre selv.

I disse møtene mellom foreldrene og personalet utveksles små hverdagsinformasjoner om for eksempel barnets nattesøvn, dagsform, matlyst og søskensjalousi. Foreldrene mener de blir tett fulgt opp av barnehagen. En mor kommer med et eksempel på dette:

Mor: Noen ganger får man en MMS. For eksempel hvis man har gått fra et litt slitent barn om morgenen, og så har jeg fått MMS på at hun sitter og spiser og har det koselig [...]

I: Du føler det er god kontakt med barnehagen?
Mor: Ja, *kjempebra. Veldig, ja.*

Også førskolelærerne ønsker nær kontakt med foreldrene. De begynner arbeidet med å bli kjent med barnet og dets familie flere måneder før barnet skal begynne i barnehagen:

Vi liker å tro at vi har en veldig god kontakt med foreldrene, det er i alle fall målet. Eh, vi er veldig til stede når de henter og bringer. Vi prøver å gi dem litt informasjon i løpet av dagen. Vi har - vi begynner med å bli kjent med dem lenge før barnet begynner i barnehagen. De nye barna, foreldre til nye barn blir kalt inn på møte i april, mai for å bli kjent med hverandre og kjent med oss før barnet starter en gang.

Barnehagen bruker tid på å bli kjent med nye barn og foreldre, og opplever selv at de får god kontakt med foreldrene. Utover den daglige kontakten, er det to ganger i året satt av tid til konferansetimer i barnehagen, der barnets trivsel, læring og utvikling i og utenfor barnehagen kan utdypes (Markström, 2005). En av mødrene opplever de organiserte møtene med barnehagen slik:

Nå er det en stund siden vi har hatt sånn foreldresamtale, men i de foreldresamtalene så er det jo naturlig at man snakker om barnets utvikling og at man har en dialog på det da, hvordan vi opplever det, og hvordan barnehagen opplever det. Så jeg føler liksom absolutt at de har noen innspill der og. Ja.

En førskolelærer forklarer at selv om alle foreldrene blir innkalt til konferansetimer to ganger i året, er det noen av dem som ikke har behov for disse møtene, slik hun beskriver det her:

To ganger i året. Og selvfølgelig hvis det er noen ting, etter behov. Så det blir egentlig etter behov. Det er noen som føler at de snakker så mye med oss til daglig, at det egentlig er litt unødvendig med konferansetime, og kanskje de bare kommer en gang bare for å ha gjort det. Men de var kanskje på alle foreldremøtene, og åpen dag og snakket med oss om kvelden og om morgenen, og føler det er ikke noe mer å snakke om egentlig. Så det blir etter behov fra foreldre, men alle blir kalt inn til konferansetime. Ja.

Selv om tre av familiene har au pair i dag, ønsker disse foreldrene likevel at barnet går i barnehage. Alle foreldrene forteller at de mener det er bra for barna å gå i barnehage, og at dette fremmer barnas sosiale utvikling. En mor beskriver at barnet lærer om sosiale relasjoner:

[.] i og med at hun ikke kan komme hjem og fortelle selv, så er det ikke like synlig om hun da har lært seg den ene eller andre tingen. Men du hører jo alt fra sanger hun da går og nynner på. Og så spør jeg for eksempel har dere sunget den sangen? [Moren nynner en sang]. Og ja, da har de sunget den. [...] Og får med seg, selvfølgelig litt, kall det den flokktingen da, at de lærer seg å sette seg ned når de skal sitte, om det er

samlingsstund eller om de skal ut og stå på rekke, eller om det er, man skal spise mat - da sitter man ved bordet og. Jeg synes de lærer, altså *veldig*, veldig mye. Det må jeg virkelig si. Men det er ikke sånn man kan si helt konkret at hun har lært seg å si det og det eller gjøre det og det. Men hun har blitt vant til å fungere med ulike mennesker og være med på gruppeaktiviteter, og skjønner vel ikke helt at hun ikke er sentrum i verden, men skjønner det sikkert mer enn om hun bare var sammen med meg da.

Barnas læring i forhold til rollespill, empati og omsorg blir trukket frem av en annen mor:

Det å være snille med andre, alle sånne empatiske sider, men også på det der med hvordan man skal forholde seg til andre barn. Hvordan man skal takle det, sånn barn og små konflikter da. Så. Slåssing, eh, det å være snille med hverandre, det å bry seg om andre. Sånne emosjonelle verdier da.

Alle foreldrene forteller at de er fornøyd med barnehagen, og hva barna lærer der.

Førskolelærerne forteller på sin side at de forsøker å inngi omsorg og ro, samt skape rom for utvikling av barnas selvstendighet:

Ja, det skal være rolig, og ”nurturing” [...], ja, de trenger å lære. Og ja, vi kan ha masse planer, og det er nå så mange planer tredd ned over hodet på barnehagen nå, og de skal lære engelsk, og de skal lære tale, og de skal lære, de skal lære så mye norsk, ikke sant. Det er litt sånn forberedende start til skoler og sånt. Men de skal også lære hva kjærlighet er, hva varme er, hva ro er. ”And I think they need nurturing. They’re small, and the world is tough”. Så enkelt er det. Og hvis du har den tryggheten og møter gode, varme mennesker, så gir det deg en *styrke* til å kanskje takle disse utfordringene, når du vet hva du står for som et lite menneske. Og du får oppleve det gjennom feedback fra de voksne som du har med å gjøre, ikke sant. Ja.

Som vi ser, ønsker barnehagen å gi barna trygghet, men også kjærlighet og varme, som de mener kan bidra til en positiv selvfølelse hos barna.

Ro i hverdagen. Kravene til hva det vil si å være ”gode foreldre” har økt de siste årene, og foreldre bruker i dag mer tid på barna enn deres foreldregenerasjon (Ellingsæter & Leira, 2004). En av forventningene til dagens foreldre, er at barna skal følges opp på mange plan, og det er komplekse forestillinger om hva barn trenger, og hva det å være en ”god mor” innebærer. Ellingsæter (ibid) mener forestillingen om at ”god tid” er den viktigste forutsetningen for å skape gode foreldre og en god barndom, er misforstått. Hun legger derimot mer vekt på kvantitet og tilgjengelighet i forhold til tid med barn.

Vi har tidligere sett hvordan disse foreldrene skulle ønske de hadde mer tid i hverdagen. Alle foreldrene forteller at de prøver å skåne barna for deres hektiske liv – de ønsker ikke å overføre dette på barna, slik denne moren beskriver:

Jeg er jo veldig opptatt av at det skal tilrettelegges for at det, altså, ikke den der stressende hverdagen som vi voksne lever i, at den ikke, liksom, blir overført til dem. Og at det er, hva skal jeg si, harmoni.

En annen mor sier også at de ønsker harmoni i hjemmet. Foreldrene opplever at barna er slitne etter en dag i barnehagen, og har derfor sjelden planer for de yngste barna på ettermiddagen.

En av mødrene forteller:

Men hun er sliten etter barnehagen - hun er "mamma" og klengete og det er veldig koselig å ha henne på benken [mens mor lager middag], men det er ikke egentlig noe aktuelt for henne å gjøre så mye annet. For hun vil veldig gjerne helst bare være med meg da.

Familiene sier at de forsøker å få til rolige morgener, rolige ettermiddager og gjerne rolig helger, kun ispedd sosiale sammenkomster eller hyttebesøk. Foreldrene forteller at det først og fremst er au pairen som gjør dette livet mulig. Au pairen frigjør tid for foreldrene, som kan bidra til å oppnå en roligere hjemmesituasjon for barna. En oppgave flere av au parene har, som vi har vært inne på tidligere, er å lage frokost og matpakker til barna. Dette bidrar også til tidsbesparelse for foreldrene om morgenen. Men selv om au parene *lager* matpakkene, er det som regel mor, av og til far, som har *bestemt* hva innholdet skal bestå av. Dette har de lagt merke til i barnehagen. En førskolelærer fortalte at det for noen år tilbake var au parene som tydeligvis lagde matpakkene:

Og av og til var det matpakker [...], og de var veldig, veldig pussige, [...] jeg tror ikke de [au parene] helt skjønte hva gjetost var, og en brødskeive behøver ikke å være tre centimeter.

Men nå er det altså mer vanlig at foreldrene sørger for de varierte matpakkene, slik den samme førskolelæreren beskriver:

Men nå er matpakkene tydeligvis styrt av foreldre, så det er en ny trend nå i matpakker også. Og det er veldig interessant. [...] *Enormt* forskjell fra fem år siden. [...] Nå har de små frukter og sånne ting, you know. Og litt pizzaer eller litt salat, eller litt risrester og, veldig variert. Brødskiver. Så foreldre har tydeligvis tatt mer styring over det. Ja. En annen interesse for barnets kost også, hos veldig, veldig mange i hvert fall.

Det virker som det ligger mye arbeidstid bak disse matpakkene - tid som foreldrene sparer når au pairen lager dem.

En mor annen mor beskriver hvordan det at au pairen sørger for at de praktiske oppgavene i hjemmet blir gjort, bidrar til at foreldrene får mer tid sammen med barna:

Og det med at vi har den hjelpen som også gjør at når vi kommer hjem så må man ikke opp og ned i kjelleren og vaske klær eller du må bytte sengetøy. Så får vi masse tid til å være litt sammen med barna. Og det var det som egentlig var formålet vårt, å frigjøre tid til å være sammen med dem når vi først var hjemme.

En annen mor beskriver det samme: ”At vi fikk en til å komme, komme å være hos oss, at det blir rolig. Sånn at hun, det har gjort, har gjort at spesielt morgensituasjonen er rolig.”

Innenfor de rammene som au pairen gjør mulig, legger foreldrene vekt på faste rutiner i hverdagen, noe de ser som viktig for å oppnå ro for barnet. Familiene forteller om faste stellerutiner og måltider. Trygghet og forutsigbarhet i hverdagen handler om mye av det samme. Flere av foreldrene forteller for eksempel om barn som får komme inn i foreldrenes seng om natten, når barna har behov for det. Og hvis det blir endringer utover det vanlige når det gjelder henting i barnehagen, sørger de for at barna får beskjed om dette. En annen måte noen av foreldrene forsøker å skape trygghet for barna på, er hvordan de valgte å la barnet få en rolig overgang mellom å være hjemme med mor, og begynne i barnehagen. Dette løste de ved at barnet kunne være hjemme med en au pair når mor skulle tilbake til jobb etter endt barselpermisjon, før barnehagestart noen måneder senere. Igjen var altså au pairen ”et hjelpemiddel” til å lage det barnelivet de ønsket.

Det store barneprojektet

Temaet ”det store barneprojektet” (se også Halldén, 2007) dukker stadig opp under analysearbeidet. Foreldrene virker å ha reflektert nøye i sine valg omkring det å ha barn, og hva som er best for disse. Dette gjenspeiles, som vi nå har sett, på flere måter. Foreldrene er bevisst handlende mennesker som foretar valg på grunnlag av hva de tror og ønsker, som streber etter mål, og møter hindringer som de får bukt med (Bruner, 1990). Foreldrene har gjort sine valg ut i fra den kulturen de er en del av, der blant annet det å ha barn i barnehage anses som bra for barnet. De har tatt litt utradisjonelle valg for å spare tid i hverdagen, og slik forsøker de å møte presset om å være gode foreldre (Kvande & Rasmussen, 2007, s. 13).

Hva disse foreldrene gjør, kan avsløre hvordan de tenker, og hva de tror på (Bruner, 1990), altså deres ideer om et godt liv for barna. Ut fra foreldrenes beskrivelser av hvordan de har tilrettelagt livene for barna, virker det som viktig for disse foreldrene å skape en harmonisk og rolig hverdag. Dette er det mulig for dem å strekke seg etter, ettersom hverdagen er lagt opp til å gå på skinner – ved hjelp av en au pair – og der ingen detalj i planleggingen virker å være glemt.

I likhet med de fleste norske foreldre, ønsker også disse foreldrene å ta seg av barneomsorgen selv. Dette har vi sett gjennom at det er foreldrene som leverer og henter barna i barnehagen. Dessuten er minst en av foreldrene sammen med barnet til måltidene i hjemmet, og på ettermiddagene. Det er også foreldrene som steller og legger barna selv. I tillegg er barna deres lite sammen med au pairen, uten at minst en av foreldrene er til stede.

Dette gjør disse foreldrene annerledes enn andre au pair-foreldre (Bertelsen, 2007; Bikova, 2008; Hovdan, 2005). I andre au pair-familier er det ofte au pairene som steller barna om morgenen når foreldrene drar tidlig på jobb, og det er au pairene som leverer og henter barna i barnehagen. Når de kommer hjem fra barnehagen, er det au pairen som lager middag til barna og spiser sammen med dem, mens de venter på at foreldrene skal returnere fra arbeidet. I de au pair-familiene blir det jo au pairen som tar en foreldrerolle, mens foreldrene selv blir en slags tilskuere til sine barns liv.

Men i denne studiens familier er foreldrene tydelige på at det jeg nettopp beskrev, *ikke* er en type liv de ønsker å leve. De *vil* være tilstede i sine barns liv, de *vil* være de tydelige og tilstedeværende foreldrene, og de *vil* være dem som leverer og henter barna i barnehagen. Dette fremstår som viktig for dem, og for å få til dette har de andre som hjelper dem med det de definerer som mindre viktige oppgaver i hjemmet, eller retttere sagt oppgaver som nok er viktige, men det er ikke så viktig at det er foreldrene som gjør dem.

Ved foreldrenes tydelige tilstedeværelse i sine barns liv, blir det de som oppdrar barna i tråd med sin kulturs normer og verdier, og ikke au paires. Det som går igjen i alle intervjuene, er at au pairen ikke skal komme inn som en erstatter for foreldrene, bare som ”et hjelpemiddel” til å få familiebedriften til å fungere optimalt. Foreldrene er, i følge dem selv, de viktigste personene i barnas liv.

Avsluttende refleksjoner

Det har de seneste årene blitt utført studier om au pair-institusjon i Norge, der au paires arbeidsforhold og vertsforeldrene har vært i fokus. Jeg ønsker imidlertid å la barna være sentrale i denne oppgaven. Målet med studien var å undersøke barns utviklingsbetingelser i au pair-familier. Tidlig i studien utkrystalliserte det seg et tema som gikk igjen i alle foreldreintervjuene: foreldrenes barneprosjekt. I tråd med Statens tydelige satsing på barn og fremhevelsen av at barn er viktige satsingsområder i dagens samfunn (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2002), setter også disse foreldrene barna i høysetet, og sørger for kvalitet i alle ledd. Dette stemmer overens med psykologisk

forskning, blant annet Andenæs (2005) som hevder at barns interesser har høyere prioritet enn kjønnslikhet i Norge. Det er en pågående kamp fra statlig side for å forsterke barns rettigheter og posisjon i nordiske samfunn (ibid), et fenomen denne studiens foreldre er tydelige bærere av. Foreldrene fremstiller sine foreldreroller som det å bidra i størst mulig grad til at barna skal få et best mulig liv ut fra de forutsetninger de har. Foreldrenes valg for egen karriere og barnas omsorg er etter deres vurderinger gjort for å legge til rette for et godt liv for barna, uten at dette skal gå på bekostning av deres egne verdier, ønsker og behov.

Generalisering

I presentasjonen av resultatene har jeg lagt vekt på å dekke alle familiene, samtidig som jeg har bevart mangfoldet og variabiliteten. Valsiner (1997) påpeker at materialets troverdighet øker når man har variasjon i hvordan fenomen er og opptrer. Ved å utforske det spesielle, kan man også bidra til å kaste lys over det generelle, og slik øke oppgavens generaliserbarhet (Andenæs, 2000). Dette betyr at selv om mine funn er basert på intervjuer med au pair-familier, kan resultatene bidra til å belyse forhold også i familier uten au pair.

Fra et kulturpsykologisk perspektiv er ikke kunnskapen som blir produsert kun gyldig for dem som har produsert den (Thorsen & Toverud, 2002). Det denne studien gjør, er å bruke tilstandsbilder av personer på et sosialt felt: øvre middelklassefamilier i en norsk storby, og studere det i forhold til et kulturelt tema: å ha au pair i familien. Dette brukes så for å kunne presentere mer overgripende forslag til psykologisk forståelse (ibid) og barnas utviklingsbetingelser. Fra et kulturpsykologisk perspektiv behøver studien heller ikke å omfatte familier med forskjellig kulturell bakgrunn (ibid).

Thagaard (1998) hevder at enkeltstående tilfeller kan være uttrykk for en større helhet fordi kontakten mellom forsker og informant kan gi store mengder data om informantene, og at man ved bruk av kvalitativ metode derfor kan basere seg på et relativt lite utvalg, slik jeg gjør. Mine funn er ikke de eneste som finnes, men de er forslag som er forankret i den empiriske undersøkelsen, som man kan ta med seg til møter med andre au pair-familier, eventuelt også familier uten au pair. Ikke alle au pair-familier lever slik familiene i mitt utvalg gjør. I au pair-studiene jeg refererer til i denne oppgaven, er det au parene som vanligvis følger barna til og fra barnehagen. Denne delen av barneomsorgen ønsker denne studiens foreldre å følge opp selv – alle fremhevet at det var både viktig, men også hyggelig for dem å gjøre dette. Andre fellestrekk fra min studie, er at husarbeidet settes bort, og at ettermiddagene som regel tilbringes med kun én forelder hjemme sammen med barnet. Disse

forholdene bekrefter at jeg har en homogen gruppe, med ganske like syn på mange fenomener. Dette kan være tegn på generelle trekk.

Resultatene kan ses som én måte å organisere omsorgen for barn, en moderne form som har utviklet seg raskt det siste tiåret. Undersøkelsen kan være med på å belyse hvordan noen moderne foreldre ønsker å leve sammen med barna i dagens samfunn. Foreldrene ønsker å være en del av et utfordrende arbeidsliv som krever stor arbeidsinnsats, samtidig som de ikke ønsker å "outsourc" barneomsorgen utover barnehageoppholdet. Som svar på tidsklemmen har deres løsning vært å sette bort noe som i følge dem er mindre betydningsfullt for familien, nemlig husarbeidet. Slik opplever foreldrene å få innfridd egne ønsker og behov for utfordringer og bekreftelser i arbeidslivet, samtidig som de får mye tid til samvær med barna – uten at dette samværet forstyrres av huslige plikter og gjøremål.

En masteroppgave er liten, og mitt utvalg er deretter begrenset. Jeg kan således ikke si noe om hvordan samfunnet preges av at utvalgsfamiliene har au pair. Men hva kan skje hvis mange familier får au pair? Ett mulig utfall er at arbeidslivet ikke blir utfordret til å innrette seg etter at folk har omsorgsansvar, slik dagens samfunn og makronivå oppfordrer til. Et annet tenkelig utfall er at innvandringen til Norge kan øke for å møte behovet for au pairer.

Ikke den eneste måten å realisere sine idealer

Hvordan media presenterer au pair-ordningen i praksis brer om seg, og skaper nye diskurser som medvirker til å alminneliggjøre det å ha au pair. Magasinet *Mamma* skrev i høst en artikkel som naturliggjør det å ha au pair, ved å fremstille det som uunnværlig (Pettersen, 2010). "Jeg er avhengig av hjelp for å få hverdagen til å gå opp", sier den intervjuede alenemoren (ibid). Artikkelen viser også til Fafo-forsker Cecilie Øiens evaluering av au pair-ordningen, som konkluderer med at: "For vertsfamiliene er det bare én grunn til å velge au pair, og det er å få hjelp i huset" (ibid). Likeså har TV og dagsaviser bidratt til å alminneliggjøre au pair-ordningen, ved stadig nye saker om au pairer og deres vertsforeldre.

Det er også andre måter å skape en familie på, som kanskje innebærer flere humper og mer støv enn i mine familier. Innledningsvis viste jeg til Finsæther (2009) som fant at foreldrene deler på husarbeid og barneomsorg, og at de reduserer litt på jobbene for å klare å lage et godt familieliv. De ser det som menings- og gledesfylt å dele på det som barnet inngår i: familielivet. Limet i parforholdet blir dette felles prosjektet hjem og barn, og at dette dels likt mellom partnerne.

Aarseth (2008) har studert det hun betegner som en ny intimitetsform i velutdannede middelklassefamilier, der også far tar en stor rolle i barneomsorgen, og der livets

nødvendigheter utgjør det store barneprosjektet. Familiemedlemmene lager en familie ved å gjøre hverdagsaktiviteter sammen, som for eksempel husarbeid, matlaging og oppussing. Foreldrene har ikke konflikter om husarbeid, og føler heller ikke behov for å sette bort dette. Familiene gjør praktiske ting til noe større, og gir det mening, noe som skaper de tette båndene i parforholdet og familieforholdet. Dette følger de opp gjennom å delta i barnas aktiviteter, for eksempel som trenere. De har organisert hverdagen på en måte som virkeliggjør deres barneprosjekt.

Utviklings- og kulturpsykologisk perspektiv

De filippinske au pairene i denne studien bor hos vertsfamiliene primært for å vaske hus og klær, og eventuelt sitte barnevakt på kvelden etter at barna er lagt av foreldrene. Kan man da snakke om hvilken påvirkning au pairen har på familien og barna – når hun er så lite delaktig i den? Det mener jeg man kan, for eksempel ved å se på hvordan au pairen tilrettelegger for at foreldrene kan yte maksimalt på de områdene de synes er viktige. Hver dag sørger au pairene for at huset er prikkfritt – ikke en støvdott virvler i det jeg setter meg i sofaen hjemme hos familiene. Ikke et klesplagg ligger strødd, ingen gammel kaffekopp står igjen på stuebordet, og vinduene kan jeg speile meg i. Barna er lagt for kvelden etter lesing på sengekanten med en av foreldrene, og mor sitter med en tekopp i hånden og nyter roen i vakre omgivelser, med nypussede sølvlysestaker på bordet. Hadde dette vært mulig uten en au pair? Au pairen er nettopp den faktoren som gjør det mulig for foreldrene å leve det livet de ønsker for seg og sine barn – et liv de ønsker at skal gå på skinner, og som glimrer med sitt fravær av livets nødvendigheter.

For å se den utviklingspsykologiske relevansen i denne oppgaven, ønsket jeg å se på hva au pair-familiene tilbyr barnet. I en sosiokulturell forståelse vil interaksjonen mellom barnet og dem som er rundt, drive og gi retning til utviklingen (Ulvik, 2005, s. 59). Rogoffs (2003) begrep ”social participation” peker på hvordan barn utvikles i praksisfellesskap. Det er gjennom deltagelse i kulturens og familiens praksiser at barn lærer og utvikles (ibid). Hvilke deltagelsesmuligheter har barnet i au pair-familien? Hva slags praksiser får barnet tilgang til når mange av hverdagspraksisene er skrellet bort, og hvilket meningsaspekt kan det tenkes at formidles til barnet gjennom rutiner og hverdagslivet? Man kan ikke direkte observere barnets fremvoksende virkelighetskonstruksjoner, men det kan tolkes ut i fra de relasjoner barnet engasjerer seg i (Gulbrandsen, 2006). Jeg har konstruert en barnenarrativ for å tydeliggjøre hva denne livsformen kan formidle til barna.

Dette er min konstruksjon – konstruert for å tydeliggjøre meningsaspektet. Jeg har ikke intervjuet barna, men er inspirert av Karlsen (2006) som bruker en narrativ fremstilling av sine informanter (voksne).

Hei!

Jeg er Siri og er to år. Jeg bor sammen med mamma og pappa og storebroren min. Og au pairen vår, Happy. Hun er grei, men jeg ser henne ikke så mye. Mamma sier at hun bor her for å hjelpe oss.

Om morgenen pleier jeg å gå inn til mamma og pappa, og krype opp i sengen deres. Etter en stund må vi stå opp, da hjelper pappa med å kle på meg. Mamma drar til jobben, der har jeg aldri vært. Så går jeg, pappa og storebror ned på kjøkkenet og spiser frokost. Happy lager deilig matboks til meg, mamma har sagt hva jeg skal få. Jeg griser ganske mye når jeg spiser, så Happy må vaske etterpå. Så pusser pappa tennene mine før vi går til barnehagen. Jeg er veldig glad i barnehagen, de er så snille de som jobber der. Og så har jeg mange venner der.

Det er mamma som pleier å hente meg i barnehagen. Da er jeg sliten og vil hjem. Hjemme lukter det deilig såpe og middag. Vi spiser nesten med en gang, for da er jeg sulten! Jeg liker å spise middag, for da er mamma og storebror og jeg sammen. Pappa er på jobben. Av og til sitter Happy sammen med oss, men hun spiser ikke. Jeg tror det er fordi hun liker annen mat enn oss, for hun er fra Filippinene!

Etter middag pleier vi å se på barne-tv. Det er koselig. Av og til sitter Happy sammen med oss, når hun er ferdig med å vaske på kjøkkenet. Etter barne-tv går hun ned til seg selv, jeg tror hun skal ordne med noen klær. Da skal jeg bade – det elsker jeg! Etterpå kommer pappa hjem fra jobben, da skal han lese for meg. Så må jeg sove, for da skal mamma og pappa gjøre voksenting. Noen ganger passer Happy meg mens jeg sover.

Natta!

Med dette blikket – sett fra barnets perspektiv - kan det for det første se ut som barnet lærer at det er damer fra Filippinene vasker gulv og klær – det gjør ikke mor og far. For det andre kan barnet lære at det er naturlig at bare en av foreldrene er hjemme med barnet på ettermiddagen. Brandth, Bungum og Kvande (2005) beskriver et lignende fenomen når de refererer til barna som stafettpinner som foreldrene overleverer hverandre. Forskjellen er at vekslingen der skjer i langt mer heseblesende omgivelser.

Barnet erfarer også at både mor og far *kan* hente i barnehagen, men at det oftere er mor enn far. Videre kan det se ut til at barna presenteres for en livsform der de ikke skal utsettes for ”unødvendigheter”, det som i andre familier er nødvendigheter og en selvfølgelig del av hverdagen. Barna presenteres også for kvinne- og mannsroller der kvinner sørger for husarbeidet, mens menn er mest på jobb. Far er ikke så mye til stede i hverdagen, og au pairene gir fedrene mulighet til å frakoble seg fra barna – noe som er i strid med hva psykologien mener er bra. Det er også i strid med hva det legges opp til fra det offentlige, som vi har sett for eksempel med den stadige utviklingen av fedrekvoten.

En kulturell psykologi er en fortolkende psykologi, som søker reglene mennesker bruker når de skaper mening i kulturelle kontekster (Bruner, 1990). Folkepsykologi handler om kulturelt formede begreper, og gjennom disse organiserer mennesker hvordan de ser på seg selv og andre og verden de lever i (Bruner, 1990). I denne studien kan disse begrepene for eksempel være: fravær av husarbeid, ro for barna, samt tid sammen for barna og foreldrene. Innen kulturpsykologi ses utvikling som en kontinuerlig prosess som pågår gjennom hele livet. Målet er ikke å forstå universelle prosesser, men å gjøre barns utviklingsmessige bevegelser i sine kontekster begripelige (Gulbrandsen, 2006), som det å vokse opp i en familie med au pair.

Haavind (1987) er opptatt av å knytte forbindelseslinjer mellom den store og lille utviklingen, altså samfunnets og barnets utvikling. Et tilsvarende ønske har jeg hatt med denne oppgaven. I den store utviklingen har det skjedd samfunnsmessige forandringer de siste 30 årene: også mødre har lønnet arbeid (om enn noe mindre enn deres mannlige partnere). De siste 10-15 årene har vi fått en kraftig økning i retning av barnehagebruk, og også de yngste barna går nå i barnehage. Foreldrene er fremdeles ansvarlige for helheten i barnets liv, men involverer andre i den omsorgskjeden de bygger opp.

Foreldrene i denne studien har valgt å la barnehagen utgjøre en del av omsorgskjeden, og snakker mye om hva de tenker at barnet får ut av tiden i barnehagen, hvordan de legger vekt på å holde kontakten med barnehagen, og hvordan de gikk frem for å finne den riktige barnehagen for deres barn. Au parene er derimot holdt utenfor omsorgskjeden.

Opgaven har vist at au pairen i de familiene som er med i undersøkelsen, ikke inngår i barnets daglige omsorgskjede, og i det hele tatt har lite direkte kontakt med barnet. Da kunne en tenkt seg at ordningen heller ikke er relevant for en forståelse av barnets hverdag, og dermed barnets utviklingsbetingelser. Analysen har vist at det å ha au pair i familien, likevel kan betraktes som utviklingspsykologisk relevant. Vi har sett hvordan au pair-familier preger de forskjellige nivåene i det utviklingsøkologiske systemet, og vi har sett hvordan det preger familiens og barnets dagligliv. Det har altså konsekvenser for hvordan barnet lever, og hvilke muligheter det tilbys.

Ved å ha au pair i familien som sørger for at mesteparten av de praktiske oppgavene blir tatt hånd om, kan foreldrene fortsette i jobbene sine omtrent som før de hadde barn, og kan konsentrere seg om "å være sammen" når de først er hjemme. Slik Rogoff (2003) skriver om utvikling, legger hun vekt på at individer utvikles ved å ta del i oppgaver sammen med andre. I disse au pair-familiene blir de fleste praktiske oppgavene utført enda lenger vekk fra

barnets synsfelt enn i andre familier med småbarn, og en kan spørre hva dette betyr. Det er ikke noe som de intervjuete foreldrene ser ut til å reflektere over, de er først og fremst fornøyde med å lage et liv som går så knirkefritt som mulig, og der ro og fred for barnet tillegges stor vekt.

Når vi snakker om muligheter som barnet tilbys, så omfatter ikke det bare de praksisene barna inngår i (eller ”går glipp av”), men også hva vi kan tenke oss, som nevnt ovenfor, at blir formidlet til barna gjennom den livsformen foreldrene har skapt. Dermed kommer vi også tett på verdispørsmål, og tett på sentrale spørsmål i samfunnsdebatten: likestilling mellom kvinner og menn, hvordan vi håndterer kulturelle forskjeller og etnisk tilhørighet, hvordan omsorg for barn kan kombineres med at begge foreldrene jobber, samt betydningen av økonomiske forskjeller.

Litteraturliste

- Aarseth, H. (2008). *Hjemskapingens moderne magi*. Doktoravhandling, Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi, Universitetet i Oslo.
- Andenæs, A. (1996). *Foreldre og barn i forandring*. Oslo: Pedagogisk forum.
- Andenæs, A. (2000). Generalisering: Om ringvirkninger og gjenbruk av resultater fra en kvalitativ undersøkelse. I H. Haavind (Red.), *Kjønn og fortolkende metode. Metodiske muligheter i kvalitativ forskning* (ss. 287-320). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Andenæs, A. (2005). Neutral claims - gendered meanings: Parenthood and developmental psychology in a modern welfare state. *Feminism Psychology*, 15(2), 209-226.
- Bakken, F., & Myklebø, S. (2010). Nedgang i bruk av kontantstøtte. *Arbeid og velferd*, 2010(1), 45-51.
- Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (2002). Stortingsmelding nr. 39 (2001-2002). Oppvekst- og levekår for barn og ungdom i Norge. Innhentet 12.04, 2011, fra <http://www.regjeringen.no/nb/dep/bld/dok/regpubl/stmeld/2001-2002/stmeld-nr-39-2001-2002-.html?id=470899>
- Bertelsen, M. (2007). *Au pair-ordningen i søkelyset*. Masteroppgave, Institutt for kriminologi og retts sosiologi, Universitetet i Oslo.
- Bikova, M. (2008). *A family member or a family servant? Why Norwegian families hire au pairs. A qualitative study*. Masteroppgave, Sosiologisk institutt, Universitetet i Bergen.
- Brandth, B., Bungum, B., & Kvande, E. (Red.). (2005). *Valgfrihetens tid : omsorgspolitik for barn møter det fleksible arbeidslivet* Oslo: Gyldendal akademisk.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. [Metode]. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Bronfenbrenner, U. (Red.). (2005). *Making human beings human. Bioecological perspectives on human development*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Bruner, J. (1966). *Toward a theory on instruction*. Cambridge: Harvard University Press.
- Bruner, J. (1990). *Acts of meaning*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.

- Bruner, J. (Red.). (1987). *Making sense. The children's construction of the world*. London og New York: Methuen.
- Bungum, B., Brandth, B., & Kvande, E. (2001). *Ulik praksis - ulike konsekvenser. En evaluering av kontantstøttens konsekvenser for likestilling i arbeidsliv og familieliv*: SINTEF Teknologiledelse, Institutt for industriell miljøforskning, Trondheim.
- Bø, I. (2005). Arbeidsliv og familieliv - tvetydig tale på arbeidsplassen. *Feministisk teori, kvinne- og kjønnsforskning i Rogaland, Ams-nett*(4), 25-32.
- Dalen, M. (2004). *Intervju som forskningsmetode - en kvalitativ tilnærming*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Danielsen, H., & Mühleisen, W. (2009). Statens parkurs Godt Samliv. Ideal og normer for samliv og kommunikasjon *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 50(1), 3-26.
- Dixon, J., & Wetherell, M. (2004). On discourse and dirty nappies: Gender, the division of household labour and the social psychology of distributive justice. *Theory Psychology*, 14(2), 167-189.
- Dodson, M. V. (2006). Aftenposten nettutgave 25.04.2006. Au pair: En billig hushjelp. Innhentet 12.04, 2011, fra <http://www.aftenposten.no/meninger/kronikker/article1291515.ece>
- Ellingsæter, A. L., & Gulbrandsen, L. M. (2007). En uventet vending - offentlig barneomsorg etter kontantstøtten. *Tidsskrift for velferdsforskning*, 10(3), 168-180.
- Ellingsæter, A. L., & Leira, A. (2004). *Velferdsstaten og familien*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Finsæther, K. (2009). "Vi prøver så godt vi kan, å dele på det...". *En kvalitativ tilnærming til et ganske hverdagslig dagligliv, i familier med likekjønnede foreldre*. Masteroppgave, Psykologisk institutt, Universitetet i Oslo.
- Griffith, S., & Legg, S. (1997). *The Au pair and nanny's guide to working abroad*. Oxford: Vacation Work.
- Gulbrandsen, L. M. (Red.). (2006). *Oppvekst og psykologisk utvikling. Innføring i psykologiske perspektiver*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Gullestad, M. (1979). Passepiken. Om større barns omsorg for og tilsyn med mindre barn i en by i dag. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 20, 523-545.
- Gullestad, M. (1981). *Sosialantropologiske perspektiver på familie og hushold*. Sosialantropologisk institutt: UiB.
- Haavind, H. (1987). *Liten og stor. Mødres omsorg og barns utviklingsmuligheter*. Doktoravhandling. Oslo: Universitetsforlaget.
- Haavind, H. (2000a). Analytiske retningslinjer ved empiriske studier av kjønnede betydninger. I H. Haavind (Red.), *Kjønn og fortolkende metode. Metodiske muligheter i kvalitativ forskning* (ss. 155-219). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Haavind, H. (2000b). På jakt etter kjønnede betydninger. I H. Haavind (Red.), *Kjønn og fortolkende metode. Metodiske muligheter i kvalitativ forskning* (ss. 7-59). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Haavind, H. (Red.). (2000c). *Kjønn og fortolkende metode. Metodiske muligheter i kvalitativ forskning*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Halldén, G. (Red.). (2007). *Den moderna barndomen och barns vardagsliv*. Stockholm: Calssons.
- Halrynjo, S. (2010). *Mødre og fedre i møte med karriere-logikkens spilleregler*. Doktoravhandling, Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi, Universitetet i Oslo.
- Hovdan, M. (2005). *Au pair in Norway. A qualitative study*. Masteroppgave, Sosiologisk institutt, Universitetet i Oslo.

- Højholt, C. (2005). Samarbejde på børneområdet. I C. Højholt (Red.), *Forældresamarbejde - Forskning i fællesskab* (ss. 47-68). København: Dansk psykologisk forlag.
- Iversen, R. K., & Lien, A. (2009, 5.mars 2009). Best for ettåringer å være hjemme, *Aftenposten morgen*, ss. 4-5.
- Jerlang, E. (2000). *Utviklingspsykologiske teorier*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Kitterød, R. H. (2000). Hus- og omsorgsarbeid blant småbarnsforeldre: Størst likedeling blant de høyt utdannede. *Samfunnspeilet* 14(3), 34-47.
- Kunnskapsdepartementet. (2009). Stortingsmelding nr. 41 (2008-2009). Kvalitet i barnehagen. Innhentet 12.04, 2011, fra <http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/dok/regpubl/stmeld/2008-2009/stmeld-nr-41-2008-2009-/2.html?id=563877>
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2009). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal.
- Kvande, E., & Rasmussen, B. (2007). *Arbeidslivets klemmer. Paradokser i det nye arbeidslivet*. Oslo: Fagbokforlaget.
- Markström, A.-M. (2005). *Förskolan som normaliseringspraktik - en etnografisk studie*. Doktoravhandling, Institutionen för Utbildningsvetenskap, Linköpings universitet.
- NAV. (2011a). Kommende regelendringer på familieområdet. Innhentet 12.04, 2011, fra <http://www.nav.no/Familie/Barnebidrag/263060.cms>
- NAV. (2011b). Kontantstøtte. Innhentet 29.03, 2011, fra <http://www.nav.no/Om+NAV/Tall+og+analyse/Familie+og+omsorg/Kontantst%C3%B8tte>
- NRK. (2011). Utnyttelse av svenske praktikanter som billig hushjelp. Innhentet 16.02, 2011, fra *Nrk Radio - Alltid nyheter*, kl.07:32
- Pettersen, H. (2010). En hjelpende hånd. *Mamma - et pusterom i hverdagen*, 7, 28-33.
- Reve, E. M. L. (2008). *Med astma døgnet rundt. Omsorgskarrierer og dagligliv i familier med småbarn med astma*. Masteroppgave, Psykologisk institutt, Universitetet i Oslo.
- Rogoff, B. (2003). *The cultural nature of human development*. New York: Oxford University Press.
- Solheim, J. (1990). Kjønn, språk og selvreferanse. *Nytt om kvinneforskning*, 2, 38-47.
- Sollund, R. (2009). Migrant au pairs in the Norwegian welfare state: Care chains and transnational care. *The Journal of Social Criminology*, 1(1), 111-131.
- Sollund, R. (2010). Regarding au pairs in the Norwegian welfare state. *European Journal of Women's Studies*, 17(2), 143-160.
- SSB. (2002). Tidsbruksundersøkelsen 2000. Mer tid til fritidsaktiviteter. Innhentet 29.03, 2011, fra <http://www.ssb.no/vis/emner/00/02/20/tidsbruk/art-2002-05-13-01.html>
- SSB. (2005). Barnehager 2003. Innhentet 12.04, 2011, fra http://ssb.no/emner/04/02/10/nos_barnehager/nos_d328/tab/tab-4.html
- SSB. (2006). Fødsler og barn. Innhentet 12.04, 2011, fra http://www.ssb.no/vis/emner/00/02/10/ola_kari/barn/art-2006-03-24-01.html
- SSB. (2008). Antall og andel personer, etter hovedinntektskilde. Kvinner og menn i alderen 18-66 år. Innhentet 12.04, 2011, fra <http://www.ssb.no/samfunnsspeilet/utg/201005/06/tab-2010-12-06-01.html>
- SSB. (2010). Flere 1-2 åringer i barnehage. Innhentet 18.03, 2011, fra <http://www.ssb.no/barnehager/main.html>
- Stefansen, K., & Farstad, G. R. (2008). Småbarnsforeldres omsorgsprosjekter. Betydningen av klasse. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 49, 343-374.
- Thagaard, T. (1998). *Systematikk og innlevelse* Bergen-Sandviken: Fagbokforlaget.
- Thorsen, K., & Toverud, R. (Red.). (2002). *Kulturpsykologi. Bevegelser i livsløp*. Oslo: Universitetsforlaget.

- UDI. (2010a). Au pair. Innhentet 18.03, 2011, fra <http://www.udi.no/Sentrale-tema/Studier/Au-pair/>
- UDI. (2010b). Innfører forsikringsordning for au pairer i Norge. Innhentet 18.03, 2011, fra <http://www.udi.no/Nyheter/2010/Innforer-forsikringsordning-for-au-pairer-i-Norge>
- UDI. (2010c). Årsrapport, 2010. Fleire fekk høve til å studere. Innhentet 18.03, 2011, fra <http://www.udi.no/arsrapport2010/Arbeid-og-opphold/Fleire-fekk-hove-til-a-studere/>
- Ulvik, O. S. (2005). *Fosterfamilie som seinmoderne omsorgsarrangement. En kulturpsykologisk studie av fosterbarn og fosterforeldres fortellinger*. Doktoravhandling, Psykologisk institutt, Universitetet i Oslo.
- Valsiner, J. (1997). *Culture and the development of children's actions: A theory of human development* (2 utg.). New York: Wiley.
- Willig, C. (2008). *Introducing qualitative research in psychology. Adventures in theory and method*. Maidenhead: Open University Press.

Vedlegg 1

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS

NORWEGIAN SOCIAL SCIENCE DATA SERVICES

Agnes Andenæs
Psykologisk institutt
Universitetet i Oslo
Postboks 1094 Blindern
0317 OSLO

Harald Hårfagres gate 29
N-5007 Bergen
Norway
Tel: +47-55 58 21 17
Fax: +47-55 58 96 50
nsd@nsd.uib.no
www.nsd.uib.no
Org.nr. 985 321 884

Vår dato: 31.08.2010

Vår ref: 24511 / 2 / MSS

Deres dato:

Deres ref:

KVITTERING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 06.06.2010. All nødvendig informasjon om prosjektet forelå i sin helhet 30.08.2010. Meldingen gjelder prosjektet:

24511	<i>Den moderne praktikantfamilien. Omsorgsorganisering og dagligliv i småbarnsfamilier med fremmedspråklig praktikant</i>
Behandlingsansvarlig	Universitetet i Oslo, ved institusjonens øverste leder
Daglig ansvarlig	Agnes Andenæs
Student	Anne Charlotte Due

Personvernombudet har vurdert prosjektet og finner at behandlingen av personopplysninger er meldepliktig i henhold til personopplysningsloven § 31. Behandlingen tilfredsstiller kravene i personopplysningsloven.

Personvernombudets vurdering forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, vedlagte prosjektvurdering - kommentarer samt personopplysningsloven/-helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, http://www.nsd.uib.no/personvern/forsk_stud/skjema.html. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://www.nsd.uib.no/personvern/prosjektoversikt.jsp>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 31.12.2011, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Vigdis Namtvedt Kvalheim

Marie Strand Schildmann

Kontaktperson: Marie Strand Schildmann tlf: 55 58 31 52

Vedlegg: Prosjektvurdering

Kopi: Anne Charlotte Due, Grimelundsveien 16, 0775 OSLO

Avdelingskontorer / District Offices:

OSLO: NSD, Universitetet i Oslo, Postboks 1055 Blindern, 0316 Oslo. Tel: +47-22 85 52 11. nsd@uio.no

TRONDHEIM: NSD, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, 7491 Trondheim. Tel: +47-73 59 19 07. kyrre.svarva@svt.ntnu.no

TROMSØ: NSD, SVF, Universitetet i Tromsø, 9037 Tromsø. Tel: +47-77 64 43 36. nsdmaa@svt.uit.no

Vedlegg 2

Til foreldre med barn under 3 år i [Navn] barnehage som har au pair:

Forespørsel om å delta i forskningsprosjektet: *Den moderne au pair-familien. Omsorgsorganisering og dagligliv i småbarnsfamilier med au pair*

Denne undersøkelsen ønsker å belyse hvordan foreldre med barn under tre år som benytter au pair, organiserer barns hverdagsliv. Jeg ønsker med dette å spørre om dere vil være med i undersøkelsen, som for den enkelte av dere vil innebære å delta i et intervju med en varighet på ca. 1-2 timer.

Noe av det jeg er særlig interessert i, er hvordan foreldre deler omsorgen med andre, da særlig au pairen og barnehagen. Alle foreldre er opptatt av at barna deres skal ha det best mulig, også når de selv ikke er tilstede. Jeg er interessert i å høre de erfaringene dere har så langt, og i min masteroppgave ønsker jeg å kaste lys over *det vanlige*.

Hva innebærer det å delta?

Jeg ønsker å lære av dere som lever med au pair og benytter barnehage. Fra andre undersøkelser er det gode erfaringer med å ta utgangspunkt i konkrete beskrivelser av dagliglivet. Derfor ønsker jeg å intervju begge foreldrene, samtidig, i de familiene som er med i undersøkelsen. Intervjuene vil foregå hjemme hos dere, eller på et annet sted hvis det er mer praktisk – for eksempel på Universitetet i Oslo. I intervjuene ønsker jeg å snakke om hvilke ordninger dere har valgt for barnets 2-3 første leveår, og hva slags planer dere har for tiden som kommer. Først og fremst er jeg interessert i hvordan livet med barnet ser ut nå, og jeg kommer til å spørre hvordan dere organiserer dagliglivet fra morgen til kveld, med alle dets forskjellige gjøremål. Intervjuformen er brukt i en rekke andre undersøkelser om familieliv, foreldreskap og oppvekst, og erfaringene er at foreldre setter pris på å bli intervjuet på denne måten.

Aidentifisering, taushetsplikt og samtykke

Deltagelsen i undersøkelsen er frivillig, og det er mulig å trekke seg når som helst underveis, uten å oppgi noen grunn. Intervjuene vil bli tatt opp på bånd og transkribert (utskrift av intervjuene). Når intervjuene er gjennomført, vil opptakene bli lagret i elektronisk form hos prosjektleder ved Psykologisk institutt, Universitetet i Oslo. Listen med navn og adresser vil oppbevares atskilt fra intervjuene, slik at ingen andre enn min veileder (Agnes Andenæs), medveileder (Anita Sundnes) og jeg selv kan identifisere hvem som er intervjuet. Dersom det ikke er avtalt noe annet med den enkelte, vil listen med navn og adresser, samt opptak, slettes innen 31.12.2011. Når jeg skal skrive om resultatene fra undersøkelsen, vil det gjøres på en måte slik at ingen kan gjenkjenne dem som har deltatt.

Intervju med andre omsorgsgivere

Jeg ønsker også å intervju barnets au pair i forbindelse med dette prosjektet. Jeg mener det vil være en viktig dimensjon til undersøkelsen. I tillegg ønsker jeg å intervju en barnehageansatt som har særlig kontakt med ditt barn til daglig. Dere vil få se intervjuguiden som vil benyttes i intervjuet med au pairen og den barnehageansatte, før dere eventuelt gir deres samtykke til at jeg kan intervju dem. Jeg vil ikke stille dem spørsmål som går utenfor denne intervjuguiden.

Hvem står bak prosjektet?

Undersøkelsen gjennomføres ved Psykologisk institutt, Universitetet i Oslo, og skal utgjøre mastergradsoppgave i Kultur- og samfunnspsykologi for undertegnede. Førsteamanuensis Agnes Andenæs er min veileder. Prosjektet er godkjent av Personvernombudet for forskning, ved Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste.

Studentprosjektet er tilknyttet et samarbeidsprosjekt mellom forskningsinstituttet NOVA (Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring), Høgskolen i Oslo, avdeling for førskolelærerutdanning og Psykologisk institutt, Universitetet i Oslo. I samarbeidsprosjektet har det vært et poeng å komme i kontakt med mange slags familier, slik at man kan få et bilde av hvordan ulike familier ordner seg i hverdagen. For eksempel har man ønsket å vite mer om hvorfor noen familier vil at barnet skal begynne i barnehagen ved ettårs alder, mens andre velger å være hjemme de første to/tre årene eller benyttet andre ordninger. Samarbeidsprosjektet er finansiert av Norges forskningsråd og de tre institusjonene.

Nytten av undersøkelsen

Studentprosjektet vil bidra med kunnskap om hvordan det moderne livet med småbarn ser ut i familier som benytter au pair, både for de voksne og barna. Det vil være kunnskap som er basert på erfaringene til dere som selv lever dette livet. Slik kunnskap foreligger per i dag ikke fra et psykologisk perspektiv.

Om dere kan tenke dere å bli med

For å akseptere denne henvendelsen om å bli med i prosjektet, vennligst undertegn vedlagte samtykkeerklæring. Denne kan leveres til barnehagestyrer Davina Thalén. Hvis dere vurderer å delta i undersøkelsen, men ønsker mer informasjon om hva det innebærer å delta, eventuelt grundigere informasjon om prosjektet, kan dere kontakte:

Anne Charlotte Due (mastergradsstudent), mobil: 9585 1381, e-post: anncd@student.uio.no

Agnes Andenæs (veileder), tlf: 2254 1316, e-post: agnes.andenas@psykologi.uio.no

Med vennlig hilsen

Anne Charlotte Due

Samtykkeerklæring for foreldre

Jeg/vi har lest informasjonsskrivet for dette forskningsprosjektet, og er inneforstått med innholdet.

Jeg/vi samtykker i å bli intervjuet 1-2 timer, og at intervjuet blir tatt opp på bånd, transkribert og brukt i forskningsprosjektet.

Jeg/vi forstår at jeg/vi kan trekke meg/oss fra forskningsprosjektet på et hvilket som helst tidspunkt, uten å begrunne dette.

Jeg/vi samtykker i at vår au pair og en barnehageansatt også kan intervjues om vårt barns dagligliv.

Jeg/vi har fått mulighet til å stille spørsmål om prosjektet, og jeg/vi er inneforstått med at forskerne er tilgjengelige hvis jeg/vi har ytterligere spørsmål om det (kontakinformasjon finnes på informasjonsskrivet).

Vennligst skriv ditt/deres navn her med trykte bokstaver:

Vennligst signer her: _____

Barnets navn: _____

Dato: _____

Vedlegg 3

Intervjuguide foreldre

”Den moderne au pair familien. Omsorgsorganisering og dagligliv i småbarnsfamilier med au pair.” Hvordan fordeles og forhandles det om barns omsorgsbehov?

Introduksjon og forberedelser

Starte med å fortelle noe av utgangspunktet for prosjektet.

Kort oversikt over gangen i intervjuet:

- Opplysninger om familien, jobbsituasjon osv.
- Planer fremover for omsorgen for barnet
- Hvordan ser hverdagen ut nå? Utgangspunkt i gårdsdagen, detaljert. Dette er hoveddelen av intervjuet.

Huske å ta med: opptaksutstyr som virker, ark for å lage tidslinje, notatbok

Kommentarer

Foreldrene intervjues enten mor alene, eller med far også.

Intervjuguiden er ikke ment som en serie med spørsmål, men som et utgangspunkt for en samtale. Stikkordene skal ikke brukes i intervjuet, er ment som en huskeliste for intervjueren.

I. Bakgrunnsinformasjon

Hensikten med disse spørsmålene er å få en oversikt over sentrale trekk ved familiens livsform.

1) Familien

- a. Hvem består familien av? Navn, alder.
- b. Har det vært slik siden barnet ble født?
- c. Når kom au pairen til familien? Nasjonalitet? Har dere hatt au pair tidligere? Hvilket språk snakker hun? Lengde på hennes opphold.

2) Bolig

- a. Bosituasjon. Flytting, flytteplaner, begrunnelser.
- b. Bor au pairen i familien hjem? Eventuelt hvor i huset/utenfor? Hva slags arbeidstider har hun? Morgen/formiddag/kveld? Hvilke arbeidsoppgaver?

3) Jobb/studiesituasjon og økonomi

- a. Mor og far.
- b. Endringer siden dere ble foreldre?

Planer fremover? Endringer i inntektskilder (lønn, offentlige stønader, kontantstøtte) siden dere ble foreldre?

II. Organisering av omsorgen

Notater til meg:

Hensikten med denne delen er å få en oversikt over organiseringen, og begrunnelsene, av omsorgen de årene av barnets liv som er tilbakelagt, samt å utforske foreldrenes erfaringer med disse ordningene. Utdyping av nåværende ordning skjer hovedsaklig i livsformsintervjuet. Lage tidslinje.

Det er et poeng å stille samme hovedspørsmål til alle familiene selv om de har hatt litt ulike ordninger for barnets omsorg. Jeg kan eventuelt tilpasse dette med oppfølgingsspørsmål.

1) Permisjonstid/barnets første år

Hvordan har dere ordnet permisjonen frem til barnet var ett år? Se på en og en ordning, hvem som var hjemme til daglig i denne perioden, og hva den andre av foreldrene gjorde. Hadde de au pair da?

Hvordan brukte dere fedrekvoten - alene eller sammen?

Hvordan ser dere på den tiden, når dere tenker tilbake? Hva synes dere var bra? Noe dere ikke var fornøyd med? Kunne dere ha valgt annerledes? Hadde dere gjort det på samme måten igjen? Kan dere reflektere litt over hvorfor dere valgte som dere gjorde (vanlig – alle andre gjør det slik – viktig for oss/bevisst valg?)

Hva tenker dere at denne ordningen gjorde med deres forhold til barnet? (be begge foreldrene svare hver for seg.) **Stikkord:** Permisjonsordning, fordeling av permisjonen mellom mor og far, bruk av fedrekvoten, kom au pairen inn i bildet allerede her? Økonomi. Fikk de ønsket barnehageplass? Ville de fordelt tiden mellom seg annerledes hvis de skulle ta valget på nytt? Eventuelt hvorfor?

2) Etter permisjonen/barnets første år

Oppsummering av hvordan de gjorde det fra permisjonen var over/barnet var ett år og frem til i dag. Eventuelt bruke tidslinje. Beskrive en og en ordning (barn/mor/far) og hvordan den enkelte ordning kom i stand. Hvorfor har dere valgt slik? Hvordan kom dere frem til denne løsningen? Hvordan har dere ordnet dere? Er det slik? Pleier dere å gjøre det på denne måten? Hva tenker dere om å gjøre det på denne måten? Hvordan bestemte dere at dere skulle ha au pair? Var det en av foreldrene som ønsket det mer enn den andre? Var det jobb hensyn så lå til grunn for dette valget? Kan dere reflektere litt over dette valget? Er det vanlig å ha au pair i deres miljø/nabolag/blant venner?

Hvis dere ser på denne perioden under ett: Ble det som dere hadde planlagt/ønsket? Hvordan har det fungert å gjøre det som dere har gjort det? Kunne dere gjort det annerledes? Kjenner dere noen som har gjort det annerledes enn dere selv? **Stikkord:** har dere vokst opp/med au pair? Hvordan begrunner og reflekterer foreldrene over de valgene de har tatt om omsorgen for barnet, både ift barnehage og au pair. Hvorfor akkurat Montessoribarnehage?

3) Planer fremover

Hva slags ordning(er) ser dere for dere fremover – frem til skolestart?

Fortsette i denne barnehagen frem til skolestart, eller planer om å bytte eller slutte?

Hvor lenge planlegger dere å ha au pair? **Stikkord:** barnehagetilbud, endringer i mors/fars arbeidssituasjon, behovet for hjelp til barnepass/au pair.

III.Hverdagen med barnet nå – livsformsintervjuet - Hoveddelen

Notater til meg - Formål og utforming:

Denne delen av intervjuet er organisert rundt en faktisk hverdag i barnets liv, gårsdagen. Tid brukes som organiserende prinsipp for samtalen om døgnet begivenheter, slik de følger hverandre. Spørsmålene er lagt opp for å få tak i informantens beskrivelser av hva som skjer, sammen med begrunnelser og oppfatninger knyttet til den enkelte hendelse og til kjeden av hendelser. Sekvensen starter med at barnet våkner, og avsluttes med at det sover. Jeg tar også med den voksne som våkner, og tiden etter at barnet har lagt seg, og hvordan natten forløper i forhold til om barnet sover/våker.

Formålet med denne delen av intervjuet er:

-Å danne meg et bilde av helheten i barnets hverdagsliv, med de viktigste forhold som styrer utformingen av det

-Å få et bilde av foreldreskapets betingelser og utforming, og hva foreldrene vil oppnå med organiseringen

-Å få et innblikk i hvordan foreldrene reflekterer over og begrunner måten de ordner livene med barnet på, og hvordan de utgjør hverandres betingelser

-Å få et bilde av ulike typer erfaringer og relasjoner som preger barnets liv

Når jeg skal gjennomføre intervjuet, må jeg først etablere samtalerommet; skape et felles fokus for samtalen, bidra til at informantene utdyper og begrunner sine fremstillinger, og organiserer samtalen.

Spørsmål for å få foreldrene til å beskrive hendelser og episoder:

Hvor var du? Hvem andre var der? Hva gjorde du? Hva sa du/han/hun/de da? Hva hendte da?

Oppfølgende spørsmål for å få foreldrene til å utdype sine beskrivelser og begrunnelser. Er det sånn det pleier å være? Hvordan er det blitt sånn? Hva synes du om det? Hva tror du den andre synes om det? Følelser kan utforskes videre, og følges inn i ”hvordan tenker du om det?”

Et hjelpemiddel kan være å trekke inn erfaringer fra andre intervjuer: ”Noen andre vi jeg har snakket med, gjorde det sånn... Hvordan er det hos dere?”

I guiden er døgnet delt inn i tilsynelatende avrensete deler. Det er derfor viktig at samtalen skal oppmuntre til en beskrivelse av det kontinuerlige hendelsesforløpet gjennom døgnet, og ikke minst hvordan overganger er utformet. Guiden inneholder en spesifisering av tema/spørsmål som ønskes dekket underveis, med forslag til hvor de naturlig kan høre hjemme. Intervjuet skal gi et bilde av barnets bevegelser gjennom døgnet: ”Hva gjorde barnet?”

Introduksjon til foreldre:

I denne siste delen av samtalen skal vi snakke mer om hvordan hverdagen med barnet ser ut nå. Vi tar utgangspunkt i gårdsdagen. Ingen dager er like, derfor spør jeg også om hvordan det pleier å være. I begynnelsen kan det være litt vanskelig å huske alt en har gjort, men det pleier å bli lettere etter hvert. Jeg ønsker et detaljert intervju for å få vite noe om de konkrete, praktiske sidene ved det å være forelder, men også hva dere tenker om det som skjer i løpet av en dag for barnet, dere selv og eventuelt andre barn i familien, og for au pairen.

Morgen

Først vil jeg gjerne høre hva som skjedde i går morges. Hvem var den første som våknet? Hva var klokken da? Hvor befant de forskjellige familiemedlemmene seg? Hva skjedde så?

Stikkord: Oppvåkning, stell, påklledning, frokost, bevegelse ut av huset. Hvem gjorde hva, og hvor var til enhver tid barnet? Spiser au pairen sammen med familien? Andre barn i familien?

Hvem lagde matpakke til barnet? Hvem kledde på og pakket sekken til barnet? Vanligvis?

Overgang til barnehagen

Hvem fulgte barnet til barnehagen i går? Når gikk dere? Og vanligvis? Bil, buss, går, går barnet selv? Ulikt ift hvem som leverer? Hvor langt tid tar turen?

Stikkord: Møtte noen andre? Hva snakket dere om? Tidsramme?

Hvilken avdeling går barnet i? Har dere en kontaktperson i barnehagen?

Hvordan skjedde leveringen i går? Hvem av de ansatte og andre barn/foreldre var i garderoben da dere kom, og hvilken kontakt hadde dere med personalet, andre foreldre og barn? Var det noen beskjeder som ble overlevert? **Stikkord:** hvor mye snakker du med de

ansatte ved henting/levering? Hva snakker dere eventuelt om? Sosial prat, praktiske ting om barnet eller mer generelt om oppdragelse? Andre ting? Føler du at det er nyttig å prate med personalet – får du mange gode tips og ideer angående utfordringer ved det å ha barn? Føler du at du møter forståelse hos personalet? Setter de av nok tid til møtet med deg og barnet?

I går var det som leverte. Hvordan pleier det å være? Hvordan har dere kommet frem til denne ordningen? (Stikkord: fast, ukentlig, på sparket?). Er dere enige om denne måten å gjøre det på? Har dere gjort det på samme måten hele tiden? Hvorfor har dere valgt denne løsningen? (Kan dere reflektere litt over dette?) Har dere jobber som er fleksible sånn at dere kan dra tidlig eller begynne sent hvis det trengs? Eller ordner au pairen med alt som har med levering å gjøre? Hvordan synes dere det fungerer?

Hvis du/dere tenker tilbake på tiden da barnet skulle begynne i barnehagen for første gang, hvordan gjorde dere det da? **Stikkord:** innkjøring/oppstart; 'oppskrift' i denne barnehagen? Hvem sto for det, og hva skjedde, hvor lang tid brukte dere? Hvordan kom dere frem til hvem som skulle ha ansvar for innkjøringen? Hva gjorde (gjør) du/dere for at barnet skulle finne seg til rette? Hvordan reagerte barnet? Hvordan synes du det var å overlate barnet til noen andre? Er det noe som er annerledes ved å ha barn i barnehage enn du hadde tenkt på forhånd?

Der au pairen leverer/henter mye/fast: Har dere god dialog med barnehagen? Får dere den informasjonen dere trenger/ønsker – både praktiske og om barnets opphold i barnehagen på daglig basis? Føler dere at dere går glipp av noe når dere selv ikke henter/leverer? Hvordan kommuniserer dere med barnehagen – mail, telefon, møter – hvor ofte har dere kontakt?

Når du henter, hvordan er det da? Når partneren/au pairen henter, hvordan er det da? Hvordan behandler de ansatte mor, far, au pair ved henting/levering? **Stikkord:** likt – ulikt, eventuelt hvilke forskjeller?

Formiddag

Hva skulle skje i barnehagen i går? Hva vet dere på forhånd om det som skal skje der? Hvordan ser en vanlig dag i barnehagen ut? **Stikkord:** dagsprogram, ukeprogram eller lignende? Soving, spising, organiserte aktiviteter, lek, utflukt, uteliv etc.

Hva ser du at barnet får med seg fra det å gå i barnehage? Hvordan merker du det? Hender det at du har kontakt med barnehagen i løpet av dagen? På hvilken måte? (stikkord: telefon, mobil, sms, e-post).

Hva gjør dere når barnet er sykt? Hvem er hjemme med barnet første dagen? Hvordan planlegger dere omsorgen for det syke barnet de påfølgende dagene (mor/far tar fri? Au pairen tar ansvaret/hjelper til?)

Overgang til familien: henting og transport hjem

Hvem var det som hentet i går? Hva var klokken da? Hvordan foregikk det? Hva holdt barnet på med da du kom? Hva gjorde du? Hvem snakket du med (andre barn, personalet, foreldre/au pairer?) Hva/hvordan fikk du vite om hva barnet hadde gjort i barnehagen denne dagen? Var dette grei informasjon? Fikk du nok tid til å prate med ansatte om barnets dag?

Veien hjem. **Stikkord:** Gikk, buss, bil? Møtte noen andre? Hva snakket dere om? Tidsramme.

Hjemme

Hva gjorde dere da dere kom hjem? **Stikkord:** skifte tøy? Pakke ut av sekk? Vaske skitne uteklær?

Hvem var det som begynte på middagen, og hvordan skjedde det? Fast ordning for hvem som lager middag? Hvordan har dere kommet frem til hva dere skal spise? Hvorfor er det blitt slik? Hvem har bestemt det? Når var alle kommet hjem? Hvem handler? Hvem planlegger? Hvem lager? Hva er vanlig? Au parens rolle i dette tidsrommet. **Stikkord:** planlegging av middag, barnetilpasning, innkjøp, tilberedning.

Selve måltidet, hvordan forløp det? **Stikkord:** Bordplassering, hjelp til barnet, spise og snakke. Spiser au parea sammen med familien?

Ettermiddag

Hva skjedde etter middag? **Stikkord:** Rydding og oppvask, annet husarbeid, aktiviteter, lek, stell, kos, barne-tv etc. Hvem gjør vanligvis hva? Er au parea med på disse aktivitetene?

Kveld og natt

Omtrent når begynte dere på leggingen i går? Hvordan skjedde det? **Stikkord:** kveldsmat, stell, til senger – hvem gjør dette?

Søvn/døgnrytme m.m.:

Hvordan sover barnet? Sover barnet hele natten? Hvem har ansvar for barnet om det våkner om natten? Er dere fornøyd med denne ordningen? Hvorfor har det blitt slik?

Hva gjorde dere i går etter at barnet hadde lagt seg? **Stikkord:** husarbeid, fritidsaktiviteter, sosiale sammenkomster, slappe av osv

Hvilke muligheter har dere for barnevakt? Er au parea barnevakt? Eventuelt hvor ofte? Planer ift dette fremover?

Helg

Hvordan ser lørdagen og søndagen ut? **Stikkord:** annen døgnrytme, bytter på å stå opp med barnet? Passer au parea barnet i helgene – eventuelt når?

Hva gjorde dere sist helg? Er det sånn helgene pleier å se ut? **Stikkord:** kontakt med venner, slekt, innkjøp, hus- og hagearbeid, hytta

Hvem gjør hva av husarbeid? Fritidsaktiviteter foreldre – hvor mye tid brukes ukentlig på dette for hver av foreldrene? Hva gjør au parea i helgene – venner?

Avslutning

Er dagene like i familien, eller forskjellige? Hvordan er du opptatt av at livet for 2-3 åringer skal være? Hva synes du at de får til? Utfordringer? Noe du ønsker å endre på med måten dere har det? Spørsmål? Noe du ikke har fått sagt? **Stikkord:** oppsummere intervjuet sammen.